

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: B4131 Zemědělství
Studijní obor: Zemědělství
Specializace: Prvovýroba
Katedra: Zootechnických věd
Vedoucí katedry: doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
Výcvik skokového koně

Vedoucí bakalářské práce : doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.
Autor bakalářské práce : Michaela Němečková

České Budějovice, 2017

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat vědoucemu bakalářské práce doc. Ing. Miroslavu Maršálkovi, CSc., za metodickou pomoc, odborné konzultace a cenné připomínky. Svým rodičům za podporu při studiu a pevné nervy.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela NĚMEČKOVÁ**
Osobní číslo: **Z16083**
Studijní program: **B4131 Zemědělství**
Studijní obor: **Zemědělství - Prvovýroba**
Název tématu: **Výcvik skokového koně**
Zadávací katedra: **Katedra zootechnických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Sportovní využití je v současnosti rozhodující oblastí uplatnění koní. Z jezdeckých disciplín je nejvyšší počet koní využíván ve skokových soutěžích. Kvalitní příprava koně pro skokové soutěže je proto významnou oblastí výcviku koní.

Cílem práce bude zpracovat přehled uplatnění a přínosu gymnastické přípravy při skokovém výcviku koní.

Na základě dostupných literárních údajů zpracujete v přehledné formě informace o stavbě, vhodnosti využití a přínosu skokových a gymnastických řad využívaných ve skokové přípravě sportovních koní. Soustředíte se na výškové a vzdálenostní parametry gymnastických řad s ohledem na rámec koně, jeho věk a stupeň výcviku. Pozornost budete věnovat i typu a konstrukci jednotlivých překážek a jejich pořadí v gymnastické nebo skokové řadě. Podle možnosti zaznamenáte souvislost mezi intenzitou přípravy (frekvencí tréninku, náročností překážek, dobou tréninku) a následnými sportovními výsledky. Ze zjištěných informací vyvodíte praktická doporučení směřující ke zlepšení systému skokové přípravy koní.

Rozsah grafických prací: 5 tabulek, 5 grafů
Rozsah pracovní zprávy: 30 - 40 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

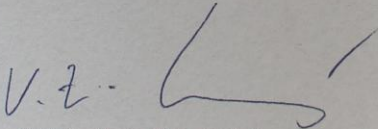
Seznam odborné literatury:

Dušek, J. a kol.: Chov koní. Brázda s.r.o., Praha, 2007, 404 s., ISBN 80-209-0352-6
Záliš, N.: Jezdectví pro vzdělance, Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem, s.p. Alba studio s.r.o., 2001, 112 s.
Dobeš, J.: Jízda na koni, Praha, CESTY, 1997, 200 s. ISBN 80-7181-169-6
Paalman, A.: Skokové ježdění, Praha, Brázda, 2006, 359s. ISBN 80-209-0348-8
Higginsová G. a Martinová S.: Koně a jejich pohyb, Praha, Metafora s.r.o., 2009, 153 s. ISBN 978-80-7359-217-2
The british horse society: The manual of horsemanship, Kenilworth, The Pony Club, 1993, 434 s. ISBN 0-900226-39-0

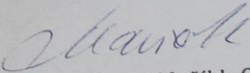
Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.
Katedra zootechnických věd

Datum zadání bakalářské práce: 30. března 2017

Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2018

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc., dr. h. c.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 1968, 370 05 Čmelká Budějovice

doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 30. března 2017

Abstrakt

Cílem práce bylo zpracovat postup při výcviku skokového koně od výběru mladého koně po dospělého skokana. Mladý kůň se obsedá kolem 3 roku života a absolvuje základní výcvik pod sedlem. Po absolvování základního výcviku se začne kůň připravovat na svou skokovou kariéru. Při přípravě skokového koně je důležité naučit koně se nosit přes kavalety, překonávat je klidně a soustředěně s jezdcem i bez jezdce. Kavalety se nepřekonávají jen položené na zemi, ale také zařazují do výcviku kavalety vysoké od 0,15 m – 0,5 m. Po naučení překonávání kavalet začne kůň překonávat skokové řady ve volnosti bez jezdce, kde se kůň učí sám odhadovat vzdálenost odrazu před překážkou a zdokonaluje svůj skokový projev. Pod sedlem se začíná s jednoduchými skokovými řadami, které se chodí nejprve z klusu a poté ve cvalu. Vzdálenosti jednotlivých kavalet v klusu se pohybují kolem 1,20 m – 1,40 m a ve cvalu kolem 3,0 m – 3,5 m, kdy záleží na délce chodu koně. Na jednoduché skokové řady se naváže s náročnějšími skokovými řadami, kdy hlavním parametrem při stavbě skokových řad je délka cvalového skoků a jeho násobky. Velmi oblíbenou variantou skokových řad jsou in-out skoky. Po bezproblémovém překonávání gymnastických řad se přechází k nácviku celého parkuru. Obtížnost skokových soutěží jsou od 80 cm (ZZ) do 150 cm (TT). U mladého koně se začínají zkoušet skokové vlastnosti již v odchovných hříbat, které navazují na další chovatelské soutěže vypsané mladých koním (př. Kritéria mladých koní, Zkoušky výkonnosti tříletých klisen). Výcvik šikovného, talentovaného skokana je pro trenéry a jezdce záležitostí na několik let.

Klíčová slova: výcvik, kůň, skokové soutěže, skokové řady, překážky

Abstract

The aim of this bachelor thesis was process procedure during training a jumping horse from selection of young individual to adult jumper. Young horse mount around 3 years of life and he is attend basic training under saddle. After attend basic training horse began preparing on his own jumping career. When preparing a jumping horse is important to teach the horse to walk over the cavalry, overcome them calmly and focus with the rider and without the rider. The cavalry they aren't overcome only on the ground, but they are clasify to the training of a cavalry from 0.15 m to 0.5 m. After learning how to overcome the cavalry, the horse begins to overcome the free jumps without a rider, where the horse is learnig himself to estimate the distance from the obstacle and improves his jump presentation. Under the saddle begins with simple jumping rows, which goes first from the trot and after that in gallop. The span of the individual cavalry in trot is about 1.20 m - 1.40 m and on a hillside about 3.0 m - 3.5 m, when it depends on the length of the walk a horse. On a simple jumping rows is followed to more challenging jumping rows, where is the main parameter at constructing jumping rows is the length of the gallop jumps and its multiples. A very popular variation of jumping rows are in-out jumps. After smoothly overcome the gymnastic row is going practice the whole parkur. The difficulty of jumping competitions are from 80 cm (ZZ) to 150 cm (TT). The young horse is beginning to test jumping properties already in foals that follow the next breeding contests listed by young horses (Eg Young Horse Criteria, Triennial Trojan Performance Tests). Training a skillful, talented jumper is for coaches and riders matters for several years..

Keywords: training, horse, jumping competitions, jumping rows, obstacles

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Literární přehled	11
2.1. Historie skokového ježdění	11
2.2. Výběr skokového koně.....	12
2.3. Fáze skoku u koně.....	15
2.4. Výcvik koně	19
2.4.1. Lonžování	19
2.4.2. Fáze výcviku skokového koně.....	23
2.4.2.1. Kavaletová práce.....	25
2.4.2.2. Skoková gymnastika	27
2.4.2.3. Postavení gymnastických řad.....	30
2.4.2.4. In-out skoky	35
2.5. Skokové soutěže.....	36
2.5.1. Překážky	37
2.5.2. Výška parkuru	41
2.5.3. Přihlášení na soutěže	42
3. Cíl práce.....	43
4. Výsledky a diskuze	44
5. Závěr	49
6. Seznam použité literatury	50

1. Úvod

Vztah mezi člověkem a koněm trvá již několik tisíciletí. Lidé pohybující se kolem koní si jistě umí přestavit dávného předka koně Eohippa. Tento předek koně se postupně vyvíjel a měnil, až do podoby dnešního koně.

Nejdříve kůň sloužil jako potrava pro člověka, ale později se stal nepostradatelným pomocníkem a společníkem lidí. Z prvopočátku kůň pomáhal člověku na poli nebo při těžké práci v lese. Ve středověku kůň začal být nejen pomocníkem při práci, ale také spolehlivým dopravním prostředkem. Sloužil jako možnost dopravy na bojiště nebo do vzdálených míst. Jeho využití se rozvíjelo až do dnešní podoby využití koně, kdy je používán v rozvíjejícím se jezdeckém sportu, který je momentálně velmi populární a nejvíce zastoupen v uplatnění koní.

S velkou popularitou a prestiží jezdeckého sportu se začala jednotlivá odvětví jezdeckého sportu vyvíjet. Kdy se o jezdecký sport začala zajímat více veřejnost a startovní listiny soutěží se rychle zaplňují. Zvyšující se počty startujících měly za následek postupné zvyšování obtížnosti jednotlivých úseků jezdeckého sportu. Jednotlivé úseky jezdeckého sportu zaštiťuje Mezinárodní jezdecká federace (FEI), ale u nás jezdecký sport upravuje podřízený orgán FEI Česká jezdecká federace (ČJF).

Česká jezdecká federace upravuje pravidla jednotlivých odvětví jezdeckého sportu. Od roku 2017 ČJF spustila portál Jezdecký informační systém (JIS) pro přihlášení na závody, který slouží i jako kalendář závodů, přehled kariér jednotlivých koní, jezdců a přehled rozhodčích. Česká jezdecká federace dále předepisuje obtížnosti jednotlivých disciplín. Ve skokovém sportu upravuje obtížnosti překážek, stanovuje pravidla a schvaluje rozpisy k pořádání jednotlivých soutěží. Na nástrahy skokových soutěží je třeba koně spolehlivě připravit.

Výcvik budoucího skokového koně není krátkodobou záležitostí, kůň začíná s výcvikem kolem 3 roka života, kdy je naučen nosit sedlo, uzdečku, jezdců a reagovat na jezdcovi povely. Ale jeho skokové vlastnosti mohou být testovány již v odchovně hříbat a posléze navazovat na chovatelské a skokové soutěže. Po základním výcviku, který je pro všechny koně stejný začíná speciální výcvik pro danou disciplínu. Budoucí skokový kůň se učí překonávat kavalety, jednoduché skokové řady, aby je překonával v klidu s jezdcem i na lonži ve všech chodech. Poté kůň začíná s přípravou na skokových řadách.

Ke správné přípravě skokového koně používají trenéři a cvičitelé skokové řady, díky kterým se kůň naučí překonávat a respektovat překážky. Následně i kombinovat skoky a poté si bez problému poradit s kurzy skokových soutěží. Při výskytu problému při překonávání překážek jsou gymnastické řady velkým pomocníkem při jejich. Napravují problémy u koně a učí koně soustředěně překonávat překážky. Skoková práce a zdolávání jednotlivých překážek by pro koně měly být zábavou, neměla by být stereotypní. Kvalitní příprava ale i výchova mladého koně je pro další výcvik nepostradatelná a velmi důležitá. Pečlivým postupným speciálním skokovým výcvikem, který je zohledněn na individuální skokový talent, a fyzickou schopnost jedince jsme schopni vytrénovat spolehlivého koně do skokových soutěží.

Cílem práce bylo zpracovat přehled informací o výcviku skokového koně.

2. Literární přehled

2.1. Historie skokového ježdění

Pelowová (1999) uvádí, že první zmínka o skokových soutěžích se objevila v jezdecké příručce roku 1788 ve Francii. Než byly skokové soutěže oficiálně uznány, uběhlo dalších 100 let.

V počátcích skokových soutěží byly penalizace i za shození lehké lišty, která byla položena na vrcholku překážky, ale body byly jiné při shození zadní nebo přední nohou (**Gordon-Watsová**, 2003). Dále **Gordon-Watsonová** (2003) uvádí, že body se mohly získat nebo ztratit za čistě předvedenou jízdu a obtížnost překonávaných překážek. Pravidla soutěží se značně lišila a někdy byla i jiná uvnitř státu.

Podle **Gordon-Watsonové** (2003) obrat k lepšímu u skokových soutěží nastalo po 2. světové válce. Vzestup oblíbenosti vzrostl z Vítězného šampionátu, který se konal v roce 1945 ve White City v Londýně. Soutěž byla pořádána plukovníkem Mike Ansellem, který zavedl nové prvky v parkuru, kde použil nabarvená břevna, vyplněné překážky, keře a okrasné květiny. V roce 1955, tedy o deset let později byl skokový sport uveden i na televizní obrazovky, kde se stal velmi oblíbeným sportem, který se konal v uzavřeném prostoru a měl srozumitelný jednoduchý pravidla.

V roce 1912 byl poprvé uveden parkurový sport mezi olympijské disciplíny, kdy se zúčastnilo jen 8 zemí (Belgie, Francie, Chile, Británie, Německo, Norsko, Rusko, Švédsko), které zastupovalo 31 jezdců a vítězem se stal kapitán Cariou z Francie (**Pelowová**, 1999).

22. května 1921 se v Lausanne (Švýcarsko) dohodli zástupci 4 zemí (USA, Francie, Japonska, Švédsko) na založení Mezinárodní jezdecké federace (FEI – Fédération Equistre International), která měla 24. listopadu první kongres, jehož se zúčastnily tyto země: Belgie, Dánsko, USA, Francie, Itálie, Japonsko, Norsko, Švédsko, kde byl zvolen první prezident FEI baron du Teil (FR) uvedla **Heřmánková** (2003).

Heřmánková (2003) uvedla, že první oficiální pravidla vydány FEI byly vydány v roce 1931, která platila po všechny jezdecké sporty (všeobecná pravidla, pravidla pro Pohár národů).

2.2. Výběr skokového koně

V žádné literatuře nenajdeme článek týkající se stavby těla dobrého sportovního koně, podle kterého lze vybrat ideálního skokového koně (**Paalman**, 1998). Každý si často myslí, že výborný sportovní kůň musí mít dobrý původ, dobrou stavbu těla a když je dobrá stavba těla bude mít i dobrou techniku skoku. Bohužel ne vždy je toto pravdou. I kůň bez původu a s vadou, která mu nebrání ve skákání, může být prvotřídní skokan. Kvalita koně se projeví ve cvalu, skoku nebo inteligenci. Trend této doby je mít koně lehkého, rychlého s prostorným a pozorným stylem skoku.

Paalman (1998) zveřejnil několik hledisek, na která by se mělo přihlížet při výběru skokového koně:

- vhodná stavba těla,
- dobrá a uvolněná mechanika pohybu,
- odvaha a chuť ke skákání.

Kupující doufá, že najde koně se všemi třemi vlastnostmi v rovnováze, ale vždy se musí dát přednost výkonu a charakteru před vzhledem koně (**Paalman**, 1998).

Exteriér

Některé vady mohou koně omezovat v pracovním životě skokového koně. A proto je třeba posoudit, jakou má kůň stavbu těla a jestli bude vůbec vhodný do skokových soutěží.

Při koupi koně věnujeme končetinám zvláštní pozornost, protože při skokovém sportu musejí vydržet velké zatížení (**Paalman**, 1998). Spěnkové klouby by měly být šikmé, naopak strmé spěnky budou koni hůře tlumit nárazy při skoku (**Dillon**, 2012). Hlezna koně by měla být silná a nízko nasazená, neboť koně se strmým, příliš lehkým a špatně vyvinutým hleznem mají malou šanci vydržet obrovské zatížení při skákání (**Paalman**, 1998). Velký podíl při problémech u pohybového aparátu skokových koní mají za příčinu nárazy a otřesy působící na kopyta a klouby (**Dillon**, 2012). Při doskoku za překážkou přenáší veškerou svou váhu na jednu přední nohu, tedy působí na malou plochu kopyta celá hmotnost koně (**Dillon**, 2012).

Důležitá je dobře vyvinutá, dlouhá a šikmá plec (**Dillon**, 2012). Strmá plec znamená větší otřesy a koně mají sklony ke zvýšené opatrnosti nebo nedokáže končetiny v kloubech dobře zauhlit a zvednout vysoko nad překážku (**Dillon**, 2012).

Výraz hlavy nemá s výkonem koně nic společného, pouze lze předpokládat, že velké otevřené oči a široké čelo znamenají chytrost a inteligenci (**Paalman**, 1998). Velmi důležité je nasazení hlavy, protože kůň nejen pěkně vypadá, ale usnadňuje mu výcvik (**Paalman**, 1998). Příklad exteriérově kvalitního skokového koně je vyobrazen na obrázku 1.

Obrázek 1 – exteriérově kvalitní skokový kůň (zdroj: <http://www.nejkuncr.cz/?cat=6&paged=8>)

Chody

Na chody bychom se při výběru měli obzvláště zaměřit, neboť i o dobře stavěném koni nelze vždy tvrdit, že má i dobré chody. Zásadně se řídíme prvním dojmem, kterým na nás kůň v pohybu působí. Abychom byli schopni si udělat obrázek o přirozeném pohybu koně, necháme si ho předvést ve volnosti nebo na ruce. (**Paalman**, 1998)

Krok koně by měl být uvolněný, prostorný a stopa zadních nohou by měla překračovat stopu předního kopyta (**Paalman**, 1998). Kůň by neměl být popoháněn bičem a při předvedení na tvrdém povrchu by měli být slyšet čtyři údery kopyt, to samé by mělo být u klusu, kdy by měly být slyšet pravidelně dva údery.

Základním chodem pro skokového koně je cval. Kůň by měl cválat svižně dopředu v přirozené rovnováze i poté, co zvýší rychlost, a nemá posunovat těžiště dopředu (**Paalman**, 1998).

Charakter

Výkony koní nejsou jen výsledkem tréninkových metod a umění jezdců, ale závisí rovněž na individuálním nadání, charakteru a inteligenci koně (**Dobeš**, 1997). Špatný a složitý charakter může být příčinou mnoha potíží, které se nesnadno odstiňují (**Paalman**, 1998). Bojácné koně je těžší jezdit, ale mají lepší výkon v soutěži (**Lansade**, 2016). Velké rozdíly v charakteru a schopnostech koní najdeme nejen u koní stejného plemene, ale i u jedinců ze stejných rodičů (**Dobeš**, 1997). Všímáme si celkového dojmu, výrazu hlavy, hry uší a vzrušivost na vnější podněty (**Paalman**, 1998). Vliv na povahu a charakter koně má také životní prostředí (**Dobeš**, 1997).

2.3. Fáze skoku u koně

Dobeš (1997) uvádí, že podmínkou správného skoku koně je volný hřbet a dlouhý krk. Pokud kůň skáče v rovnováze a celým tělem tvoří luk, má usnadněno i pokrčení nohou, nemusí se trupem zvedat příliš vysoko a rovněž hospodaří se svými silami. Dále **Dobeš** (1997) zjistil, že jezdec musí sedem a rukou dovolit vytvořit „luk“ nad překážkou, a tím skok v rovnováze na obrázku 2.

Obrázek 2: Kůň ve skoku v rovnováze (**Dobeš**, 1997)

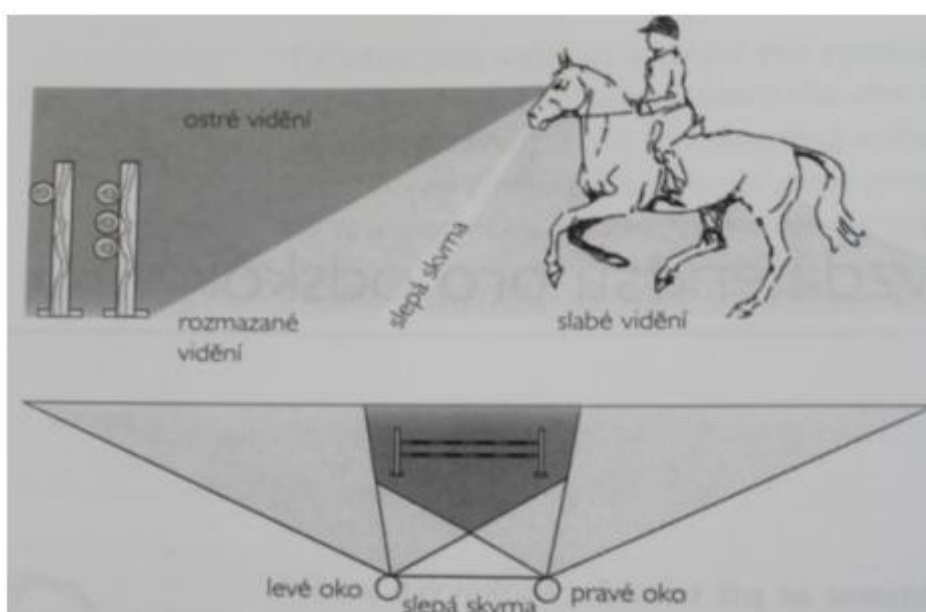
Odskok

Dle **Dillona** (2012) má každý kůň schopnost odhadnutí odskoku. Svědčí o tom skutečnost, že v přirozených podmínkách a bez jezdce na hřbetu je ve většině případů kůň schopen správně odskočit - ve správném místě a ve správném čase. Jezdec, který sedí na koni rytmicky, s vyváženým pohybem a správnou rychlostí umožní koni odskočit ve správném místě a při pravidelném opakování si brzy zapamatuje, kde má odsakovat. Kůň má přirozeně lepší odhad vzdálenosti, proto je důležité pamatovat, že se jedná o plaché zvíře, které při nesprávném nebo zmateném nájedzu zpanikaří a není schopno skok správně vyřešit.

Dobeš (1956) doplňuje, že mezi dvojicí musí být vzájemná důvěra. Jestliže jezdec nevěří nebo panikaří, vše se přenáší na koně. Jezdec tedy na překážku najíždí

připraven na jakoukoliv situaci, avšak bez rušení sedem, holeněmi, rukou či ostruhami branou jako prevenci vybočení či neposlušnosti.

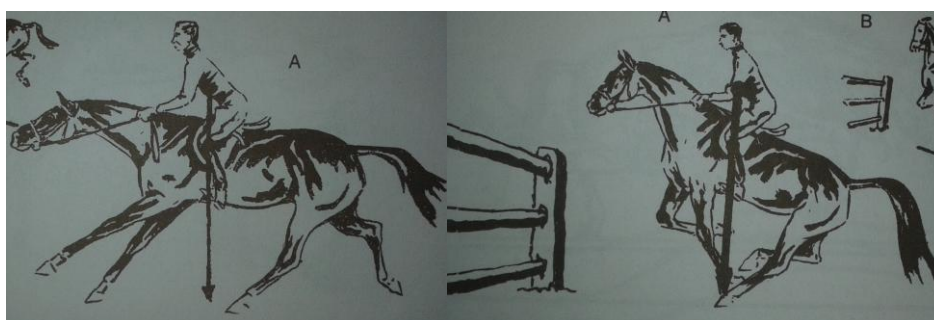
Mnozí trenéři se v minulosti dopouštěli chyb tím, že udávali bod odrazu podle ustálené formule: 1,25 m vysoká překážka má bod odrazu ve stejné vzdálenosti od překážky. Koně jsou ale různí, jeden skládá předními nohy rychleji a na zadní je líný a druhý naopak, proto je bod odrazu u každého jedince jiný. Z toho důvodu se nesnažíme dojet až bodu odrazu, ale jen do zóny odrazu. Dalšími důležitými faktory jsou terén a povrch, které musí vzít jezdec a trenér v úvahu. (Dillon, 2012) Vidění koně při nájezdu na překážku je vyobrazeno na obrázku 3.

Obrázek 3: Vidění koně při nájezdu na skok (Dillon, 2012)

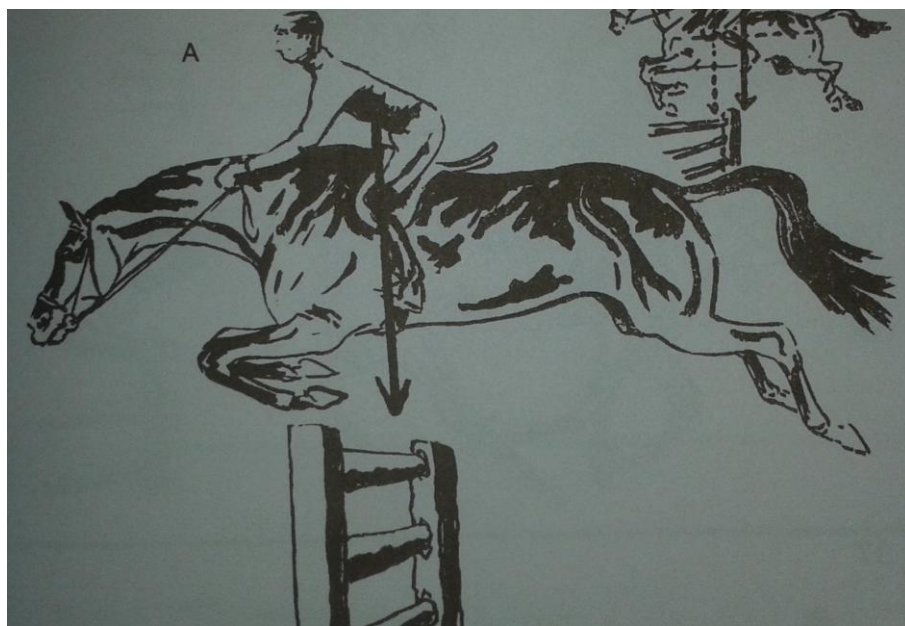
Dobeš (1997) uvedl tyto fáze skoku koně:

1. Při nájezdu na překážku v poslední chvíli před zvednutím předku mění kůň prodloužením a snížením krku rovnováhu, takže je před překážkou „delší“ vyobrazen na obrázku 4.

Obrázek 4: Kůň při nájezdu na překážku (Dobeš, 1997)

2. Podsazuje zadní nohy až do místa, z něhož se chce ke skoku odrazit. Oběma předníma nohama se stále dotýká země.
3. V tomto okamžiku posouvá hlavu a krk dopředu a vzhůru, a tak pomáhá odrazu a zvednutí předku, což je podporováno podsazením zádě, která v této chvíli přebírá tíhu koně.
4. Rozevřením kloubů zádě se odráží a zvedá předek nad překážku. Sevřené klouby zádě se rozevírají, linie krku a hřbetu se vyklene, tvoří „luk“ vyobrazeno na obrázku 5.

Obrázek 5: Kůň ve 4 fázi skoku (Dobeš, 1997)

5. Nad překážkou kůň snižuje prodloužením krčních svalů hlavu a krk – linie „luku“ se táhne jeho celým tělem. To mu umožňuje pokrčit přední nohy tak, že se někdy kopyty dotýká prsní kosti. Zadní nohy, jež byly v počátcích této fáze natažené, začíná kůň pokrčovat, tak že je nad překážkou „krátký“.
6. Po překročení nejvyššího bodu překážky začíná rozevírat klouby předních nohou a více pokrčovat zadní nohy. Také zadní nohy, ještě lehce pokrčené, se blíží k zemi. Krk se začíná zvedat, a tím pomáhá udržet rovnováhu v následujícím doskoku.
7. Při doskoku se kůň dotýká nejdříve jednou přední nohou vyobrazeno na obrázku 6. Doskok na jednu přední nohu je spojený se ztrátou rychlosti vyvažuje zvedáním krku. Zadní nohy, po překročení nejvyššího bodu překážky pokrčené, míří pod koně.

Obrázek 6: Kůň při doskoku (Dobeš, 1997)

8. Po doskoku na jednu z předních nohou staví zadní nohy blíže k předním a opět snižuje krk. Po dotyku se zemí staví druhou přední a ve cvalu pokračuje v dalším pohybu vyobrazeno na obrázku 7.

Obrázek 7: Kůň po doskoku (Dobeš, 1997)

Při sledování jednotlivých fází skoku, vidíme, že kůň, jenž skáče přirozeným a správným stylem, je před překážkou „dlouhý“ a nad překážkou „krátký“ (Dobeš, 1997).

2.4. Výcvik koně

Nejdůležitějším bodem a klíčovým pojmem celého procesu výcviku koně je vytvoření důvěry mezi ním a jezdcem. Potvrzením důležitosti tohoto faktu je, že se s ním setkáváme v každé výcvikové fázi. Důležité je také to, abychom získanou důvěru udrželi nejen během tréninku, ale po celou dobu práce. (**Verschure**, 2004)

Výcvik skokového koně by měl být pozvolný a systematický. Když začínáme trénovat mladého koně, musíme s ním být každý den: manipulovat s ním, čistit ho, lonžovat (**Dillon**, 2012). Prvním krokem při výcviku je obsednutí koně, tedy zvyknutí koně na sedlo, uzdečku, váhu jezdce a základní pobídky od jezdce. Až po základním přejíždění, jde kuň do skokového výcviku. **Dillon** (2012) napsal, že se začíná pracovat s koňmi po dosažení 3. roku života, protože mladí koně jsou v porovnání se staršími zvířaty poddajnější, zvědavější a otevřenější podnětům. Ke speciálnímu skokovému výcviku koně se může přistoupit asi po dvouletém základním výcviku (**Flade**, 1990).

Dillon (2012) uvádí, že při začátku trénování mladého koně, se musí s koněm manipulovat, čistit se a vstípit se mu každodenní činnost a disciplína. Z tohoto důvodu je dobré zvážit, ve které roční době začít s výcvikem. Ideální s výcvikem začít u mladého koně je z jara, kdy se pomalu prodlužuje den a je možnost s koněm pečlivě pracovat za světla.

2.4.1. Lonžování

Lonžování koně je první krok při jeho prvotním výcviku. Než začneme koně připravovat na lonžování, musíme se ujistit, že máme odpovídající vybavení potřebné pro lonžování, které můžeme rozdělit na věci pro koně a pro lonžujícího (**Morris**, 2012).

Morris (2012) uvedla výbavu pro koně:

- lonžovací obnosek,
- lonž,
- lonžovací bič,
- obříšník nebo sedlo
- chrániče nohou – bandáže, kamaše.

Morris (2012) napsala výbavu pro lonžujícího:

- rukavice – lonž může na rukou způsobit ošklivé popáleniny,
- vhodné boty,
- přilba – pokud se lonžuje opravdu neposlušný kůň.

Prvním krokem k lonžování je potřeba naučit koně na hlasové povely, které budeme využívat. Standardními povely při lonžování jsou krok, klus, cval – hop a pro zpomalení se využívají protáhlé povely „krok“, „klus“, při úplném zpomalení „hou“ nebo „pr“ (Morris, 2012)

Při lonžování udržujeme lehce napnutou lonž vždy v té ruce, na kterou kůň chodí a lonžovací bič držíme v druhé ruce (Dobeš, 1997). Pokud chceme koně přinutit koně k pohybu dopředu, musíme kráčet kousek za ním (Dillon, 2012). Paalman (1998) uvedl, že nejdůležitější při lonžování koně, je, aby mezi rukou jezdce a koně byl stejný kontakt jako při ježdění. Aby se kůň naučil chodit na kruhu, využijeme pomocníka, který vede koně po kruhu prvních pár koleček, než pochopí chůzi na lonži (Dillon, 2012). Dobeš (1997) uvádí, že bič po celou dobu lonžování směřuje k hleznu koně viditelné na obrázku 8 a 9.

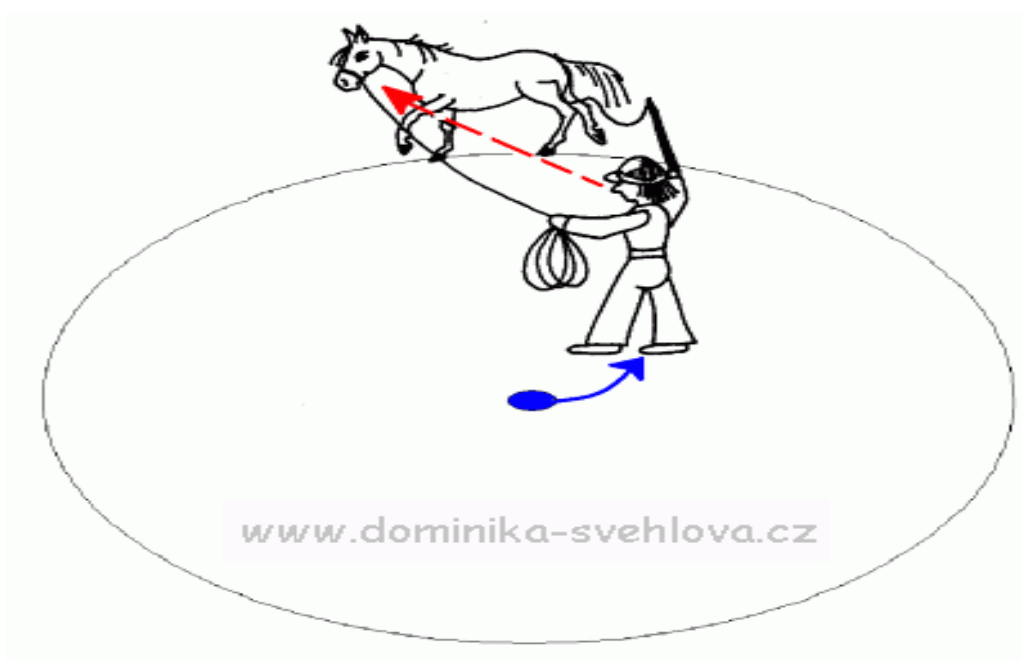

Obrázek 8: Lonžování koně (zdroj - <http://www.equichannel.cz/lonzovani-kone>)

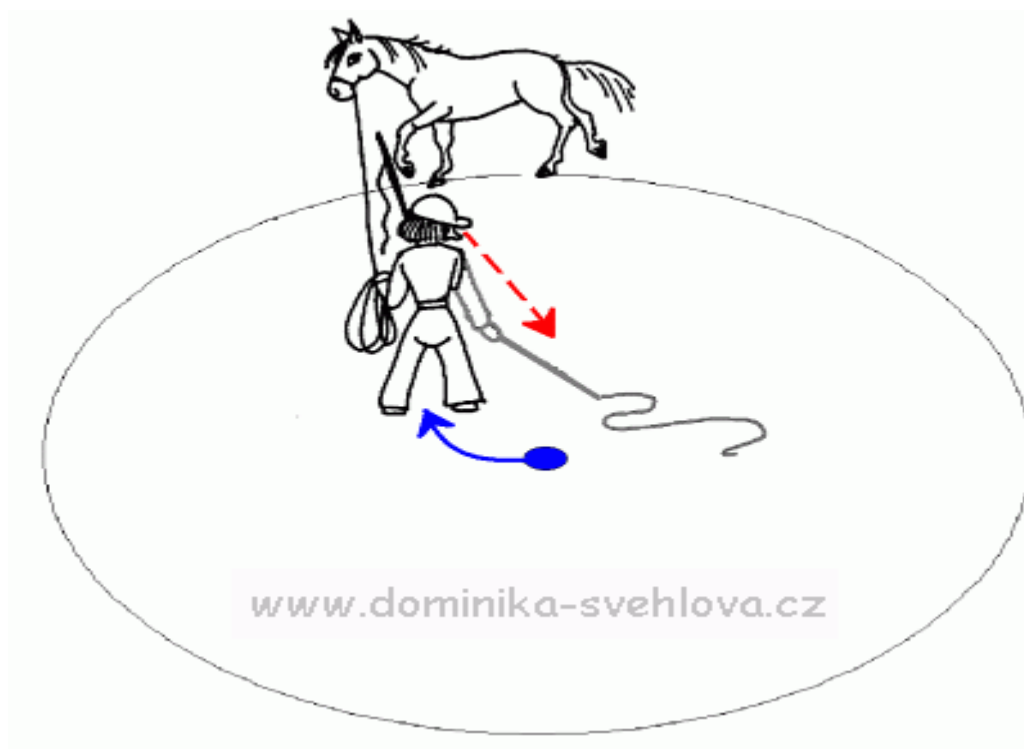
Obrázek 9: Postavení při lonžování (zdroj <http://www.dominika-svehlova.cz/lonzovani7.php>)

Pomocí biče je možné koni naznačit úmysl lonžéra (Švehlová, 2003). Bičem koně můžeme pobízet směrem dopředu, tedy měnit jeho chůzi v rychlejší chod viditelné na obrázku 10.

Obrázek 10 – Pobídka lonžujícího koně do rychlejšího chodu (zdroj - <http://www.dominika-svehlova.cz/lonzovani7.php>)

Švehlová (2003) uvedla i postavení lonžéra při pokynu koně k zpomalení, kdy lonžér bič dá směrem k zemi, použije hlasovou pomůcku na zpomalení koně a pohled lonžéra bude směřovat na zadní nohy koně nebo na zem, tento úkon je uveden na obrázku 11.

Obrázek 11 – Pokyn lonžéra k zpomalení koně (<http://www.dominika-svehlova.cz/lonzovani7.php>)

Další šikovnou pobídkou při lonžování je pobídka pro zvětšení kruhu, kdy se koni směřuje na lopatku lonžovacím bičem (Švehlová, 2003). Všechna tato komunikace mezi lonžérem a koněm je velmi důležitá, aby koně práce s člověkem bavila a byl celou dobu pod kontrolou člověka.

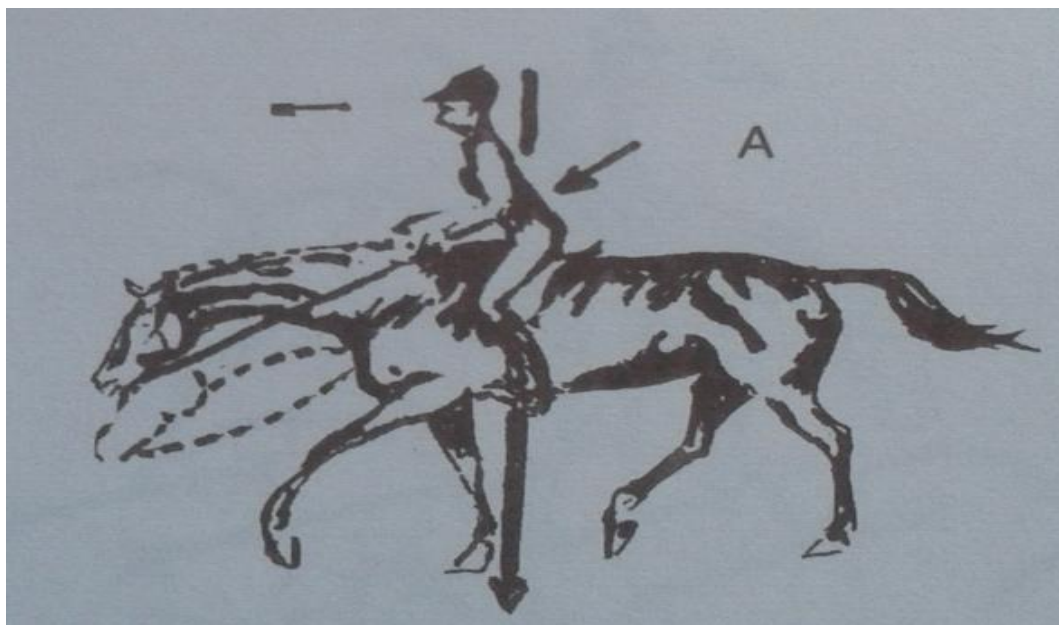
Koně začínáme lonžovat vždy v kroku, teprve po uklidnění začneme klusem a posléze i cvałem (Dobeš, 1997). Po naučení koně chození na kruhu a reakci na hlasové pomůcky, může člověk zařadit do výcviku pomocné otěže, které koně naučí chodit od zadu, naučí se rovnováhy a nasvalit si zádové svalstvo pro další práci v sedle (Paalman, 1998).

Lonžování nezařazujeme jen při výcviku mladého koně, ale také při práci staršího koně, který na lonži pracuje se začátečníky pod sedem nebo jako zpestření práce a pomoc při nasvalení (Paalman, 1998). Dále se dá na lonži využít i kavaletová práce, která zpestří koni chození na lonži, které pomůže k nasvalení hřbetu a rovnováze.

2.4.2. Fáze výcviku skokového koně

Výcvik skokového koně by měl být pozvolný a systematický. Když začínáme trénovat mladého koně, musíme s ním být každý den: manipulovat s ním, čistit ho, lonžovat (**Dillon**, 2012). Prvním krokem při výcviku je obsednutí koně, tedy zvyknutí koně na sedlo, uzdečku, váhu jezdce a základní pobídky od jezdce. Až po základním přejíždění, jde kůň do skokového výcviku. **Dillon** (2012) napsal, že se začíná pracovat s koňmi po dosažení 3. roku života, protože mladí koně jsou v porovnání se staršími zvířaty poddajnější, zvědavější a otevřenější podnětům. Ke speciálnímu skokovému výcviku koně se může přistoupit asi po dvouletém základním výcviku (**Flade**, 1990).

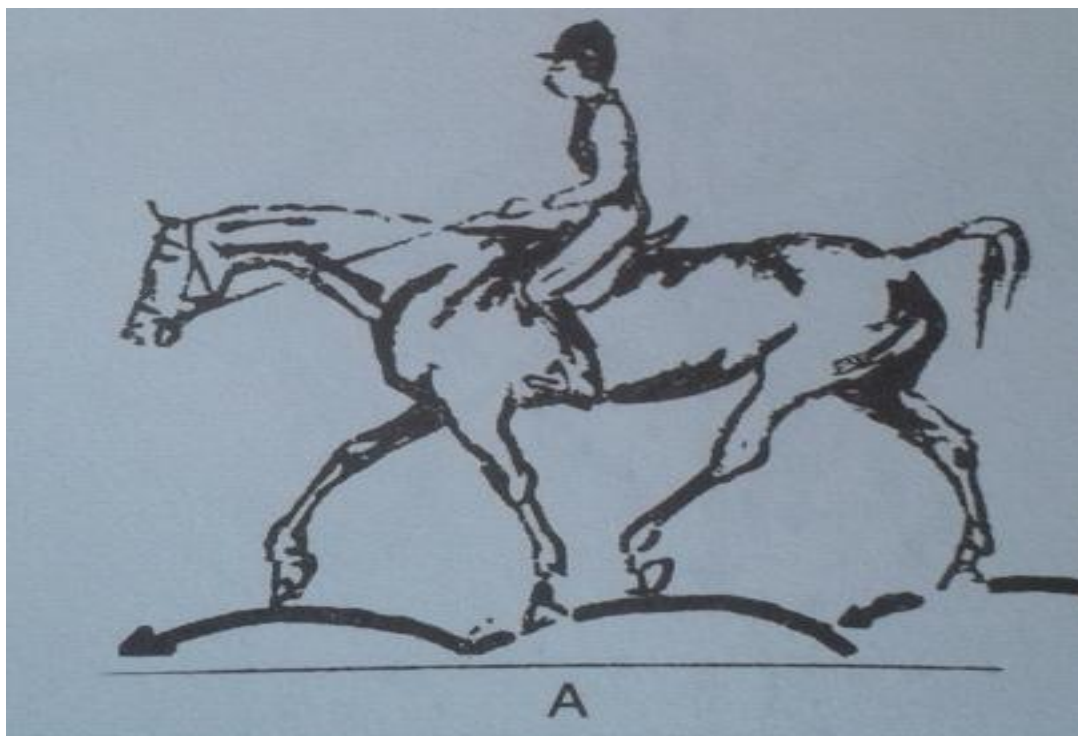
Než začneme s koněm skákat, měl by se naučit chodit pod jezdce v pravidelném tempu a uvolněně. Prvním krokem k uvolněnosti je návyk nesení jezdce a odstranění bázlivosti z přítomnosti cizího tělesa na hřbetě (**Dobeš**, 1997). V počátcích výcviku používáme mírně odlehčený sed a většinou lehký klus, neboť dosednutí v tomto období vede k větší strnulosti a odporu koně (**Dobeš**, 1997). Uvolněný kůň, ochotně nesoucí svého jezdce je na obrázku 12.

Obrázek 12: Uvolněný kůň s odlehčeným sedem u jezdce (**Dobeš**, 1997)

Uvolněný kůň po zastavení klidně stojí a při prodloužení oteží podle dovolené délky prodlužuje a snižuje krk (**Dobeš**, 1997). **Dobeš** (1997) uvádí, že je to známka zesílení hřbetních svalů, návyk na nesení i obnovení přirozené rovnováhy koně pod

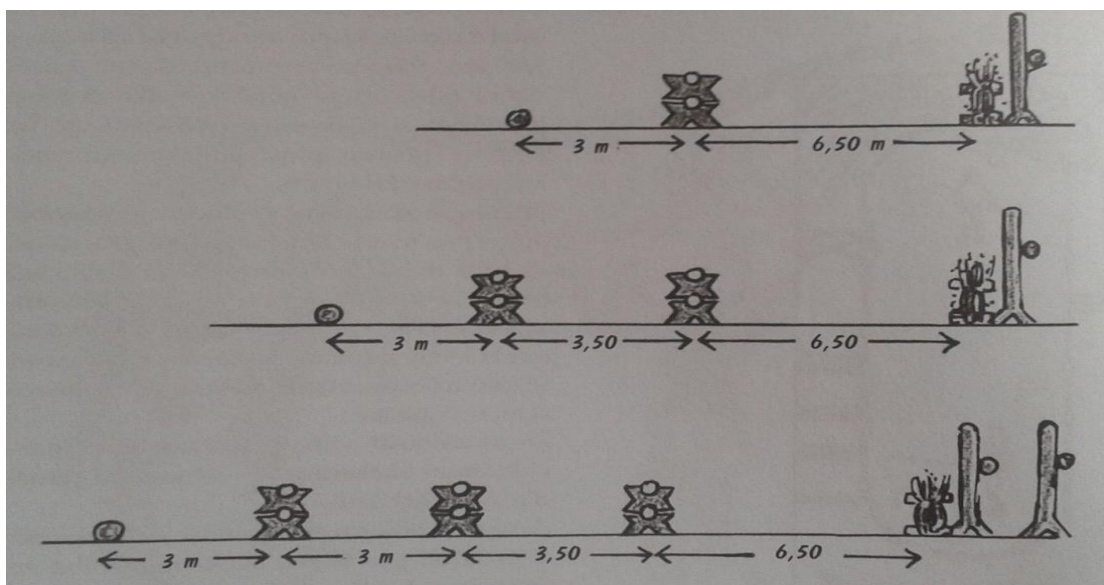
hmotností jezdce. Pro skokového koně jsou obzvláště důležité svaly hřbetu a zádě (**Paalman**, 1998). V prostorném, ale neuspěchaném klusu, při dovoleném prodlužování a snižování krku se začíná lehce pokládat na udidlo a s pěnící hubou hledá prostřednictvím udidla a otěží spojení s rukou jezdce – přilnutí (**Dobeš**, 1997), které je vyobrazené na obrázku 13.

Obrázek 13 - Kůň na přilnutí (**Dobeš**, 1997)

Dalším předpokladem jednosti koně je poslušnost kupředu pobízející holení (**Dobeš**, 1997). Podle **Dillona** (2012) tvá celé obsednutí osm až deset týdnů, pokud se dělá správně. Kůň má čas, aby se přizpůsobil každému novému stadiu tréninku (**Dillon**, 2012).

Druhým krokem při výcviku skokového koně jsou skokové řady ve volnosti. V prvním týdnu postavíme na dlouhé stěně malou proutěnku a nad ní hnědou kavaletu, která mladému koni připomíná přirozené prostředí, ve kterém vyrostl (**Paalman**, 1998). Pokud nám kůň překážku skáče klidně, uvolněně a bez spěchu, postavíme před ní dva kavalety ve vzdálenosti 6,5 m a před to položíme kladinu ve vzdálenosti 3m (**Paalman**, 1998). Postupně se rozšiřující řadu i se vzdálenostmi překážek je vyobrazena na obrázku 14.

Obrázek 14: Skoková řada pro mladé koně ve volnosti s postupným přidáváním skoků (Paalman, 1998)

Při výcviku platí, že dlouhodobé, trvalé a vysoké výkony můžeme dosáhnout jen s koněm drezurně přeježděným a poslušným na pomůcky jezdce (**Flade**, 1990). Drezurní přeježdění skokového koně je velmi důležité pro jeho vedení v kurzu parkuru a celkovou poslušnost mezi překážkami. Dále **Flade** (1990) napsal, že je třeba při výcviku koně zdůraznit postupný výcvik od nejnižších nároků k vyšším nárokům.

2.4.2.1. Kavaletová práce

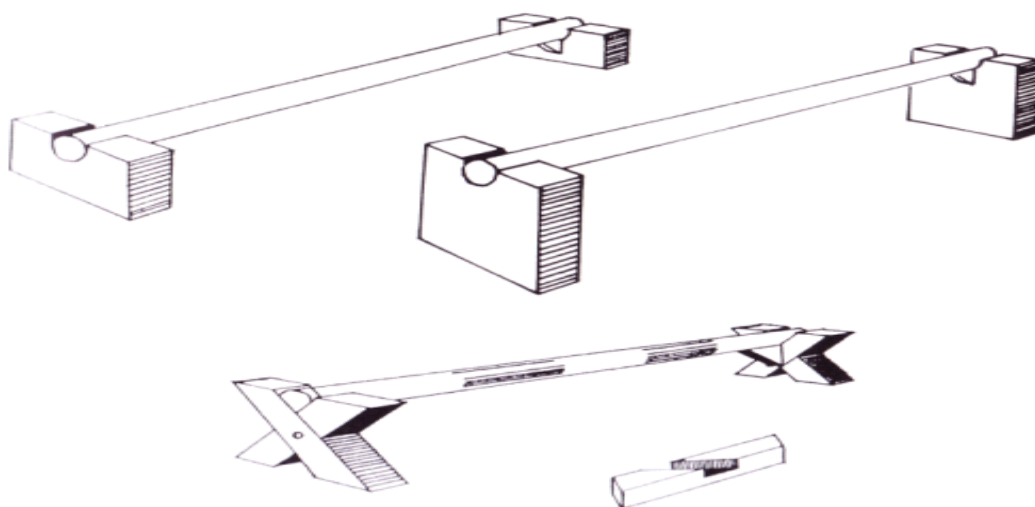
Při výcviku budoucího skokového koně, začíná jeho první seznámení se skoky na tzv. kavaletách. Kavalety se skládají z dřevěných tyčí, které jsou na obou koncích upevněny na nízkých stojanech (**Klimke**, 2005). **Šverčičová** (2013) zaznamenala, že se můžeme setkat s různými podobami a tvary kavalet, nejběžnější a nejvhodnější jsou těžké, kulaté dřevěné klády bez třísek. **Klimke** (2005) zjistila, že tyče by měly být tlusté, kulaté a pevné, aby je kůň mohl dobře vnímat a neměly by se štípat, aby při nárazu nedošlo ke zbytečnému poranění. Délka kavalet by měla být od 2,50 do 3,50 m. Kavalety jsou zasazeny do stojanů, které mohou mít obdélníkový, čtvercový nebo křížový tvar, jak je zobrazeno na obrázku. Stojany by měly umožňovat nastavování výšky kavalet, kdy za běžnou výšku kavalet je považováno

0,15 – 0,50 m. Výška kavalet je uvedena v tabulce 1. Výška jednotlivých kavalet je dána chodem koně.

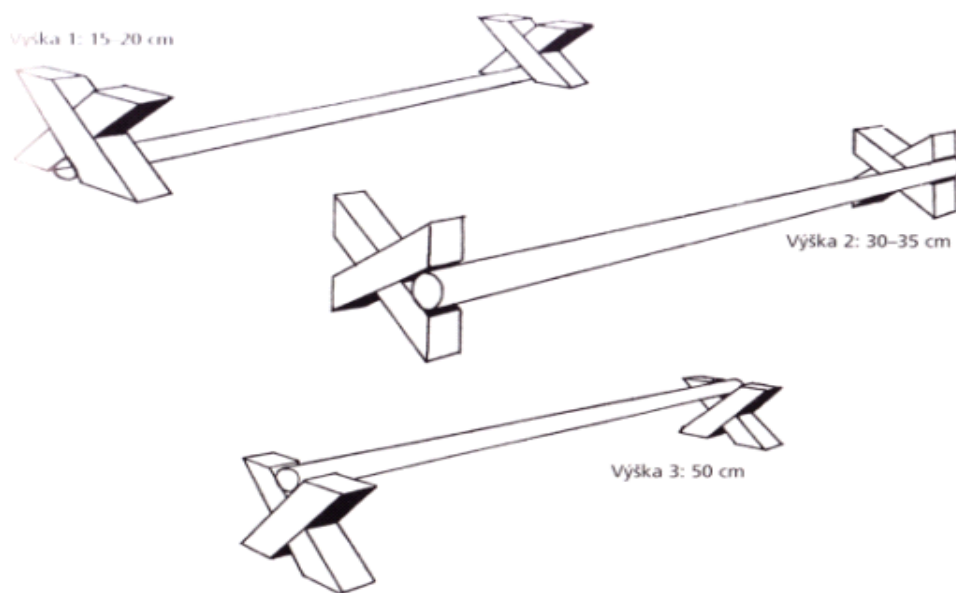
Tabulka 1: Výška kavalet závislá na chodu koně (dostupné na <http://equi.wz.cz/kavalety.html>)

Výška kavalety [m]	0,15	0,20	0,30	0,35	0,50
--------------------	------	------	------	------	------

Kavalety lze nahradit i obyčejnými břevny, ale břevna mají své nevýhody, proto po přísném posouzení, nejsou vhodnou náhražkou (**Klimke**, 2005). Mají nedostačující výšku, kterou koně obtížně respektují, a lze po nich snadno uklouznout. Kavalety mohou být prospěšné pro každého koně i jezdce, a mohou být velmi zábavným a praktickým zpestřením každého ježdění (**Šverčíčová**, 2013). Druhy kavalet a jejich výška jsou vyobrazeny na obrázku 15 a 16.

*Obrázek 15 Různé druhy kavalet (**Klimke**, 2005)*

Obrázek 16: Kavalety různých výšek (Klimke, 2005)

2.4.2.2. Skoková gymnastika

Skoková gymnastika je již specifickým způsobem cvičení, které je velmi účinné pro zlepšení práce hřbetu koně (Pecháček, 2011). Gymnastické cvičení (skokové řady) mohou být cenným nástrojem pro koně i jezdce jakékoliv úrovně a disciplíny (Anonym 6, 2016). Skoky mohou být užitečné zejména z hlediska „gymnastických“ dovedností koně, protože aby kůň skočil, musí se mohutně odrazit zadníma nohama a vyklenout hřbet (Wood, 2007). Wood (2007) napsal, že cílem v každé části výcviku by mělo být to, aby byl kůň klidný, soustředěný a poslouchal jezdcovy pokyny.

Vzhledem ke zvyšujícím se požadavkům na výšku a vzdálenosti skoků by se měly používat odpovídající vhodné typy překážek (především z vhodného materiálu), (Radloff, 2003).

Platí několik obecných pravidel při stavbě skokových řad:

- Překážku bez meziskoku nestavte uprostřed ani na konci smíšené řady.
- Postavte řadu, která odpovídá vašim schopnostem i schopnostem koně.
- Rozestupy, které jsou o něco zkrácené, nutí koně skákat „z hlezen“ což je samozřejmě dobře.
- Rozestupy, které jsou příliš dlouhé, nutí koně skákat ploše a doskočit na předeek, což je samozřejmě špatně.
- Pokud chcete, aby příliš odvážný a zbrklý kůň skákal opatrněji, můžete zvýšit počet překážek v řadě.

Pokud chcete koni umožnit meziskok, měla by být vzdálenost mezi překážkami 7,15 m až 7,9 m. Pokud chcete koni umožnit dva meziskoky, měla by být vzdálenost mezi překážkami 10,45 – 10,8 m. (**Dillon**, 2012)

Primárním účelem je zlepšení techniky, vytvoření gymnastické schopnosti a síly. **Klimke** (2005) uvádí, že se jedná o procvičování koně nad kavaletami a břevny, překážkami a nad řadami překážek.

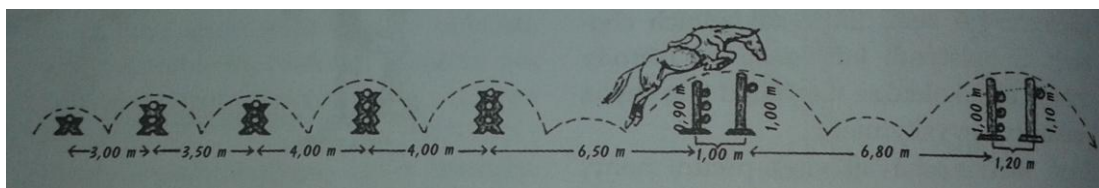
Půdní poměry mají také svůj význam při stavbě skokových řad. **Klimke** (2005) napsala, že půdní podmínky mají rozhodující význam. Záleží na kvalitě půdního podkladu, kdy příliš hluboký podklad zvyšuje zatížení vaziv a šlach koně (**Klimke**,2005). Naopak velmi tvrdý podklad nepruží a přetěžuje pohybový aparát koně (**Klimke**, 2005). Optimální povrch pro práci je písčítý nekluzký, rovný povrch, který umožňuje umístit kavalety a překážky bez křivého postavení a umožňuje koni překonávat kavalety s důvěrou a uvolněným pohybem (**Klimke**,2005).

Gymnastická cvičení jsou velice důležitá a naučí jezdce i jeho koně několika věcem (**Dillon**, 2012). **Klimke** (2002) uvádí, že skoková gymnastika je podstatnou částí výcviku mladého jezdce a mladého koně, ale i pomocníkem při cíleném zlepšení slabých skokových stránek jezdce a koně. Gymnastické cvičení je třeba přizpůsobit úrovni dovedností, které kůň a jezdec zatím získal (**Dillon**, 2012).

Jezdec a kůň by při tomto cvičení měli získat schopnosti, které budou muset ovládat při překonání závodního parkuru (**Klimke**, 2002). Skoková gymnastika se považuje za pomocný prostředek, který vychovává koně k efektivnímu využití tělesných sil a samostatné spolupráci s jezdcem. Postavení gymnastických řad by

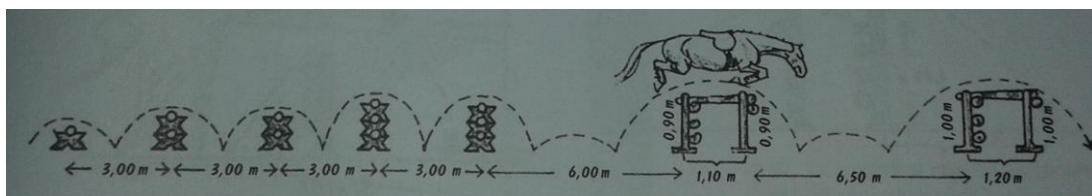
mělo být smysluplné a dobře promyšlené (**Klimke**,2002). Ve skokových řadách je aktivní především kůň, proto se jezdec může plně soustředit na svůj sed. Podle **Klimke** (2002) může jezdec při překonávání skokových řad zlepšit svou rovnováhu, ovládání sedu, koordinaci, soustředění a zvýšit svou sebedůvěru, jistotu. Rytmickým průběhem řady se jezdec naučí větší cit pro velikost cvalového skoku, takže pak lépe dokáže odhadnout nejvhodnější základní tempo (**Klimke**, 2002).

Cílem skokových řad je uvolnění a posílení svalstva hřbetu koně. **Klimke** (2002) uvádí, že skokové řady by měla být pro koně lákavě a příjemně postaveny, a s vhodně zvolenými rozestupy jsou vynikající k vzbuzení činnosti hřbetu. Dalším velkým přínosem pro koně je to, že se naučí být na překážkách pozorný a dokáže odhadnout vzdálenosti. Skokové řady slouží také k odstranění problémů u koně. **Paalman** (1989) uvedl několik cvičení, která pomáhají koni při řešení problému. Ať jde o zlepšení zauhlení nohou při skoku koně – nechávají viset přední nohy, nepoužívání hřbetu nebo potíží u odskoku vyobrazených na obrázku 17.

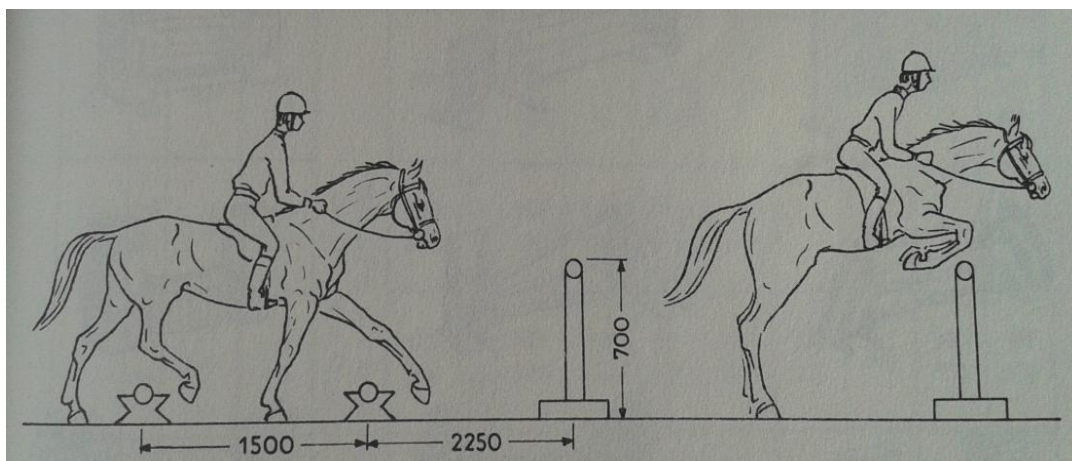
Obrázek 17 : Skoková řada pro koně nechávající viset přední nohy (**Paalman**, 1989)

Někteří koně sice ohnou přední nohu až po kloub, ale nechávají je poté viset, aniž by je správně zauhlily pod tělem (**Paalman**, 1989). Špatnou techniku předních nohou odstraníme zkrácením vzdáleností ve skokové řadě při skákání, zkrácením vzdáleností kůň lépe podsadí zadek, tím lépe přenesou váhu z předku na zadek (**Paalman**,1989). **Paalman** (1989) uvedl několik příkladů, jak je možné postavit skokovou řadu, zaměřenou na techniku předních nohou vyobrazenou na obrázku 18.

Obrázek 18 : Skoková řada pro lepší zauhlení předních končetin (**Paalman**, 1989)

Skokové řady jsou po sobě jdoucí relativně nízké překážky, kdy se po první (nízké) překážce, která se nejčastěji skáče z klusu, staví za sebou další překážky v pasujících vzdálenostech (**Radloff**, 2003). Pro skákání v klusu se staví překážky vysoké maximálně 80 cm (**Flade**, 1990). Řada, která se skáče z klusu je vyobrazena na obrázku 19.

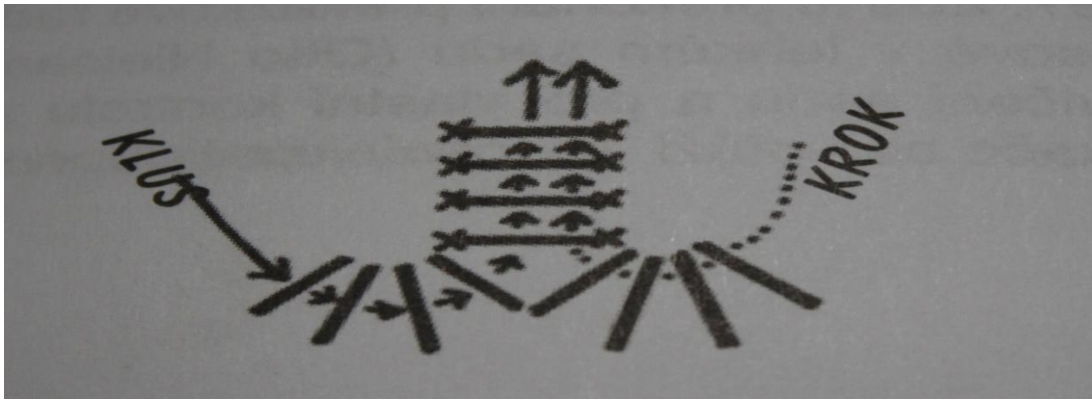

Obrázek 19: Skákání z klusu (překážky jsou vysoké maximálně 80 cm), (**Flade**, 1990).

2.4.2.3. Postavení gymnastických řad

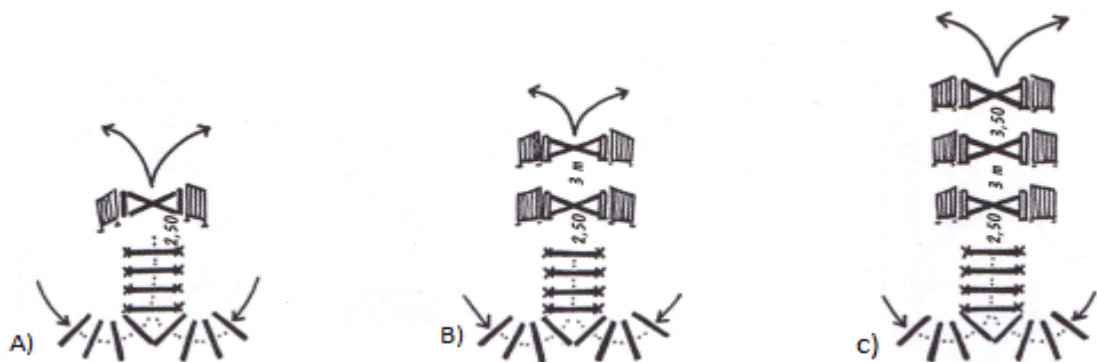
Dušek (1999) zjistil, že gymnastické cvičení by mělo odpovídat stupni výcviku koně. Gymnastické řady by tedy měly být jednoduchým cvičením pro koně na začátku kariéry, které ho má naučit jít od jedné překážky k následující překážce s nadšením a sebedůvěrou (**Dillon**, 2012). **Klimke** (2002) uvádí, že vzdálenosti v gymnastických řadách, obzvláště pro mladé koně, by měly být přesné. Mladí koně se musí naučit překonávat každou překážku a měli by zjistit, že nemá cenu vyhnout nebo odporovat (**Klimke**, 2002). Ve skokové řadě by se měl spojovat jeden prvek za druhým (**Klimke**, 2002).

Koním, kteří skáčou s menším kmihem, a skok nemá požadovanou křivku, stavíme skoky šířkové, zatímco, koni, který řeší skoky letem, stavíme kombinace kolmé (**Dušek**, 1999). Nejdříve se na zem položí čtyři kavalety na klusovou vzdálenost a čtyři bariéry do oblouku tak, že první kavalet můžeme najet z obou směrů. Toto cvičení je zobrazeno na obrázku 20. Cvičíme-li systematicky na obě ruce, usnadní to koni později při nájezdu v přímém směru více posunout obě zadní nohy k odrazu současně (**Paalman**, 1989).

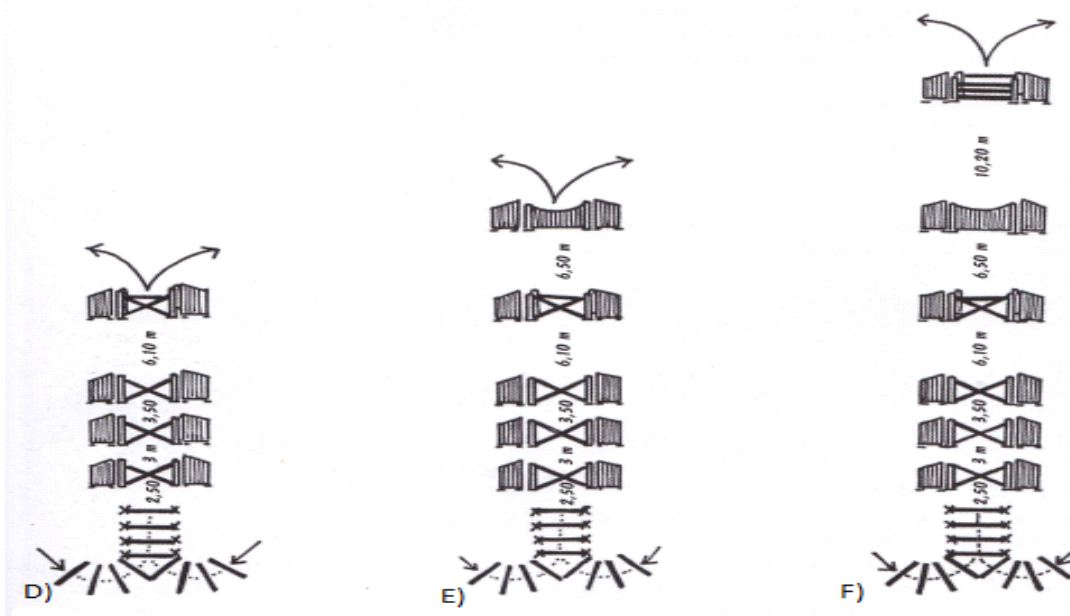
Obrázek 20: Řada na nájezd z kroku a klusu dle **Paalmana** (1998)

Pokud je kůň uvolněný a klidný, kavalety postupně zvyšujeme (**Paalman**, 1998). Zvyšování začneme u poslední překážky a postupujeme, až k první překážce. Kůň se dostane do fáze letu nad překážkou a brzy si uvědomí, že může skákat i přes vyšší překážku (**Dillon**, 2012). Dalším stupněm dle **Paalmana** (1989) je postavení křížku ve vzdálenosti 2,50 m (výška středu křížku je okolo 0,50 m), kdy zkřížené bariéry (křížek) nutí koně skákat ve středu překážky. Tak, jak je vyobrazeno na obrázku 10 A. Po úspěšném překonání se přidá další překážka - **Paalman** (1989) uvedl postavit druhý skok ve vzdálenosti cca 3,00 m a třetí skok ve vzdálenosti 3,50 m, kdy obě překážky jsou křížky vyobrazeny na obrázku 21.

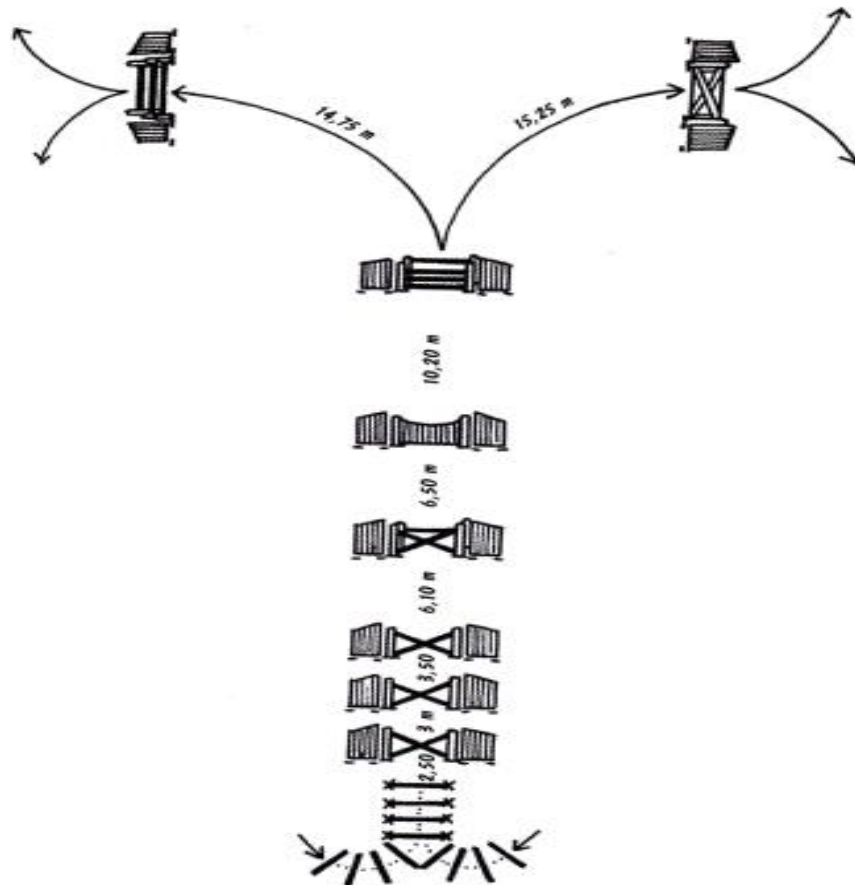

Obrázek 21: Vyobrazení skokových řad dle **Paalmana** (1998)

Na tuto řadu bude dále navazovat ve vzdálenosti 6,10 m malý šířkový skok (obrázek 22) a poté kolmý skok ve vzdálenosti 6,50 m (na obrázku 22) a ve vzdálenosti 10,20 až 10,50 m oxer (na obrázku 22), (**Paalman**, 1989). **Paalman** (1989) uvedl, že po celé skokové řadě následuje oblouk doleva nebo doprava, kde ve vzdálenosti 15,25 m je postavený kolmý skok nebo 14,75 m trojbradlí, které je blíže z důvodu odskoku koně. Tato skoková řada je vyobrazena na obrázku 23. Dle **Paalmana** (1989) je taková skoková řada výborným cvičením pro koně i jezdce, koně vychovává k promyšlené spolupráci, protože přes první skok ze zkřížených bariér kůň nacválává sám od sebe a během celé řady jezdec sedí pasivně a holeněmi pobízí jen v případě, že kůň vyjde z rytmu a příliš zpomalí.

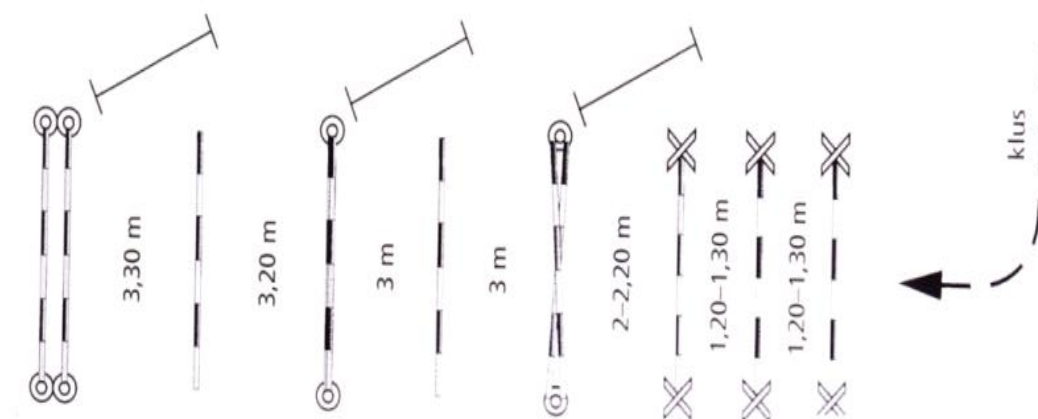
Obrázek 22: Vyobrazení skokových řad dle **Paalamana**(1998)

Obrázek 23: Vyobrazení skokové řady s možností volby (**Paalman**, 1998)

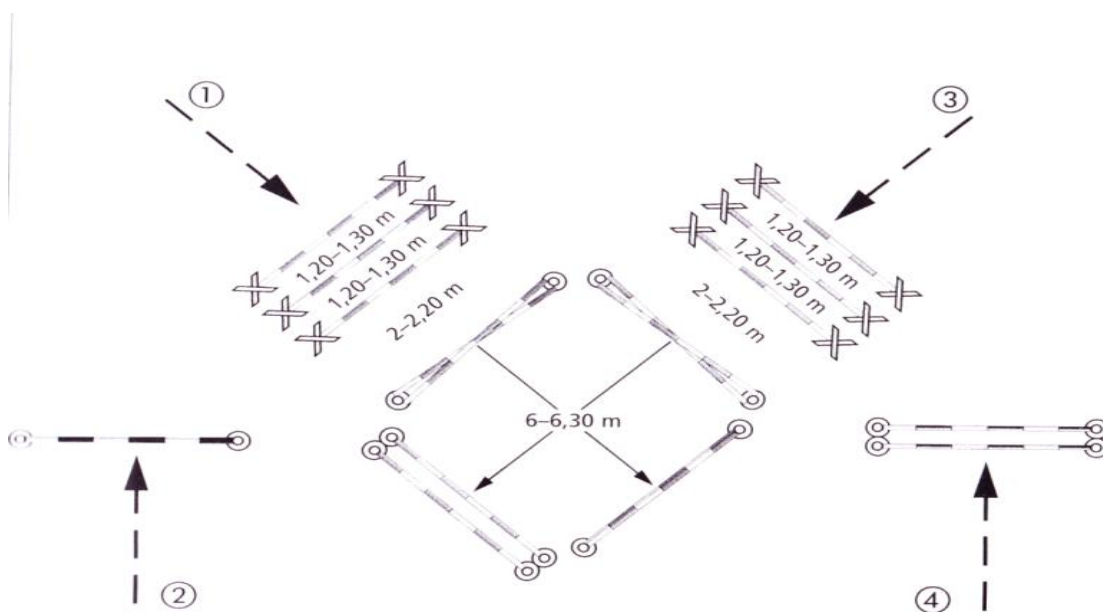
Skákání této řady cvičí a podporuje vývin zejména svalstva hřbetu a zádě, což je velmi důležité při drezúře i při skákání. Pokud kůň skáče řadu volně a klidně, můžeme začít vynechávat jednotlivé skoky a řadu měnit (**Paalman**, 1998).

Následující varianty jsou pro mladé koně, aby se seznámil s překážkami a okolím. Na překážky by se měl používat lákavý materiál a měly by být široké 3,50 m (**Klimke**, 2002). Pro nezkušené koně staví **Klimke** (2002) skokovou řadu složenou z křížků, kavalet a oxeřů s postranními zábranami, aby koně navedl na skok a nemohl se mu vyhnout. Stavba skokové řady pro mladé koně je na obrázku 24. Pokud kůň odmítá řadu skákat sám, je dobré před něj dát vodícího koně, za kterým se převede přes překážky (**Klimke**, 2002).

Obrázek 24: Skoková řada pro mladého koně (Klimke, 2002)

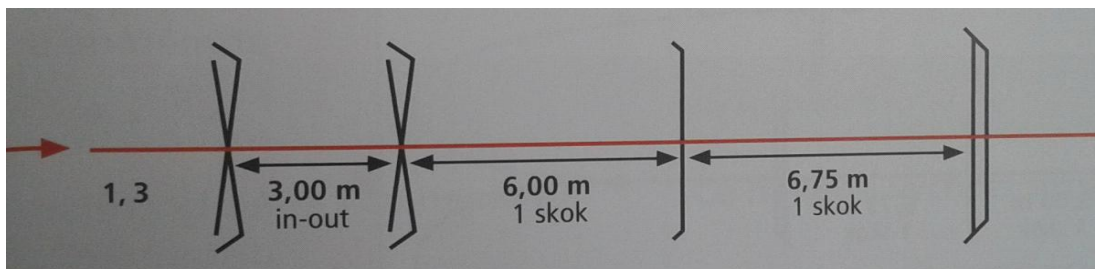
Další variantou skokových řad můžou být skoky na diagonálách, kdy chybí skokům opora stěny a je možné najíždět skoky z obou stran (Klimke, 2002). Klimke (2002) uvádí, že se začne se 3 až 4 kavaletami na zemi, na které naváže ve vzdálenosti 2,20 m křížek a následně i kolmý skok nebo oxer ve vzdálenosti 6 – 6,30 m, kdy tyto řady jedeme na různé strany a na stěnách je postavený samostatný kolmý skok nebo oxer. Celá tato řada, je vyobrazena na obrázku 25.

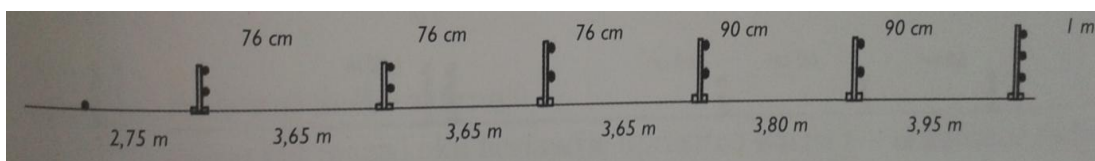
Obrázek 25: Gymnastická řada na diagonálách (Klimke, 2002)

2.4.2.4. In-out skoky

O in-out skocích se hovoří tehdy, když jsou dvě překážky od sebe vzdáleny tak, že kůň mezi nimi neudělá žádný cvalový skok a po doskoku opět odskočí na další překážku (**Radloff**, 2013). Podle **Maiera** (2001) se pomocí dvojskoků a zejména in-out skoků zvyšuje nejen síla, ale také šikovnost koně. Příklad postavení in-out řad je na obrázcích 26 a 27.

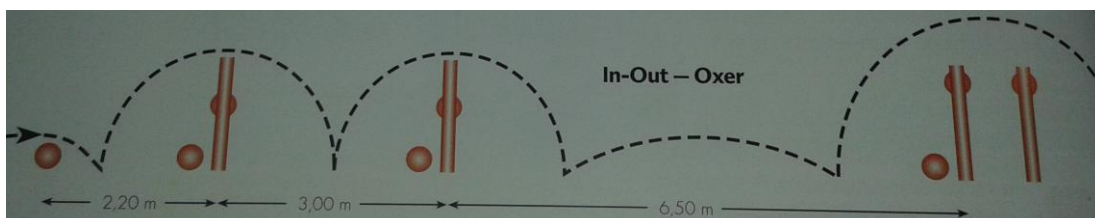

Obrázek 26: Skoková řada začínající in-outem (**Radloff**, 2013)

Obrázek 27: In-out řada dle **Dillona** (2012), která zlepšuje rovnováhu koně, zvyšuje sebevědomí a bystří myšlení.

Skokovou řadu pro mladé koně, která se používá **Pollmann-Schweckhorst**(2002) in-out-Oxer řadu na obrázku 28, která je klasickým cvičením sloužícím pro správný rytmus, délku skoku a trénuje již i techniku.

Obrázek 28: In-Out-Oxer skoková řada dle **Pollmann-Schweckhorst** (2002).

2.5. Skokové soutěže

Skokové schopnosti koně se zkoušejí ve skokových soutěžích. Pod Českou jezdeckou federací jsou zastřešeny disciplíny všestrannost a parkur. Obě tyto disciplíny mají svá pravidla, která jsou dostupná na stránkách České jezdecké federace a kde jsou i uvedeny jednotlivé úrovně obtížnosti. Dále se koně prověřují už od mladého věku ve svých skokových vlastnostech. (SCHČT)

Koně se od mladého věku testují ve skokových vlastnostech, už v odchovnách hříbat probíhá třídění hřebečků, zkoušky tříletých klisen, 70 denní test mladých hřebců a kritéria mladých koní. Každá z těchto prověrek už v raném věku koně je, aby chovatelé zjistili kvality rodičů a mohly se zdokonalovat v chovu koní. (SCHČT)

Nejranější zkouškou, kde se zjišťují skokové schopnosti koně je v odchovně hříbat, kde probíhá třídění hřebečků. Hřebečci musí být schopni se nechat předvést v kroku, klusu a překonat předepsané překážky ve volnosti. Toto třídění se dělá u 1 letých až 3 letých hřebečků, kteří jsou odchováváni na hřibárně, a navazuje na 70 denní test mladých hřebců. (SCHČT)

Sedmdesátí denní test hřebců je určen pro hřebce, který byli předvybráni z testační odchovny. Při nástupu to testu se musí hřebec nechat nauzdit, nasedla, dávat všechny čtyři nohy a nechat na sebe nasednou, přijmout pobídky a předvést se ve všech chodech na obě ruce, včetně korektního zastavení pod jezdcem. Po 30-ti dnech výcviku je kontrolní den, kde se posuzuje stupeň výcviku u hřebců navržených vedoucím výcviku a hřebců vybraných hodnotitelskou komisí. Hřebec může kdykoliv výcvik ukončit na přání majitele nebo dostat doporučení ukončit výcvik od vedoucího výcviku a hodnotitelské komise. Na konci testu se u hřebce posuzuje plemenný typ, pohlavní výraz, stavba těla, výkonnost ve skokové nebo drezurní zkoušce, celkový dojem a vývin. Dalším sportovním testem mladých koní je soutěž Kriterium mladých koní (KMK). (SCHČT)

Kriterium mladých koní je vypisováno Svazem chovatelů Českého teplokrevníka ve spolupráci s Českou jezdeckou federací a je určeno pro koně ve věku od 4 do 6 let. Kriterium mladých koní je vypisováno ve všech olympijských disciplínách a to parkur, drezura a všestrannost. Koně své skokové dovednosti ukazují v soutěžích všestrannosti a parkuru, kde překonávají dle věku různě obtížné

skokové soutěže. V parkuru začíná ta nejmladší kategorie na překážkách vysokých 100 cm a nejstarší na překážkách vysokých 125 cm. (SCHČT)

Zapsání klisen do plemenné knihy probíhá na základě složení zkoušek tří letých klisen. Kde klisny skládají zkoušky ze skoku ve volnosti, zkouška mechaniky pohybu a ovladatelnosti, kavaletová řada, postupová řada. Klisna úspěšně absolvuje zkoušku s minimálním celkovým ohodnocením 6,1 bodu a výše. (SCHČT)

Ať již chovatelské zkoušky ve skoku nebo skokové soutěže je nově pořádány i pro diváky atraktivnější skokové soutěže. Jednou novou soutěže, kde je potřeba i překonávat překážky je Jum and drive, kdy jezdec překonává s koněm překážky, sesedne z koně a dál jede na kočáru taženým koňmi vozatajský parkur. Další oblíbenou skokovou zkouškou je skákání kurzu parkuru v maskách. (ČJF)

Velmi zaplněné startovní listiny můžeme vidět i u skokových soutěží zvaných „Hobby soutěže“. Tyto soutěže jsou vypisovány pro neprofesionální veřejnost, kde se soutěží na překážkách od 40 cm do 110 cm. Na hobby soutěže navazují „Oficiální soutěže“, které mají obtížnost od stupně ZZ – T. (ČJF)

2.5.1. Překážky

Při tréninku a v parkuru se setkáme s mnoha druhy překážek. Každá překážka má svá specifika a obtížnost, také barvy překážek nejsou přesně dané a záleží na výrobcu, jakou barevnou variantu zvolí. Překážky by měly být vzhledem a tvarem lákavé, různorodé a ladící mezi sebou i s okolím. Celá překážka musí být postavena tak, aby bylo možno ji pobořit. Ale na druhou stranu nesmí být shoditelná na velmi malý dotek nebo těžká, aby zavinila pád nebo zranění koně. Překážky musí být férové a vyžadovat respekt u koně (Radloff, 2013).

Bariéry a ostatní součást překážek musí být uloženy v hácích. V háku musí být bariéra uložena volně, aby se mohla otáčet. Háky by měly být hluboké do 30 mm a minimálně 18 mm. U prken, plotů a dalších nekulatých překážek by podpěry měly být méně hluboké nebo ploché. (ČJF – parkurová pravidla).

Výšková překážka

Mezi nejznámější výškovou překážku patří kolmá překážka, která je vyobrazena na obrázku 29. Kolmá překážka je překážka postavená vertikálně s několika bariérami uspořádanými nad sebou (**Anonym1** , 2016). Tato překážka má za úkol koně prověřit ve schopnostech skoku do výšky (**Anonym1**,2016) V pravidlech České jezdecké federace pod pojmem kolmá překážka se rozumí různý skok se shoditelnou vrchní bariérou.

Obrázek 29 : Kolmý skok (zdroj: <http://prekazky.iprostor.cz/galerie/blendy/hdy.htm>)

Mezi výškovou překážku patří nejen kolmý skok, ale i občas velmi obávaná zeď, která je vyobrazena na obrázku 30. Tato překážka je postavená z beden. Překonání této překážky je pro koně poměrně náročné, jelikož kůň nevidí za skok (**Anonym1**, 2016).

Obrázek 30: Zed' (<http://lovehorses2.blog.cz/1205/prekazky>)

Šířková překážka

Šířkovou překážkou se rozumí taková překážka, která klade nároky na výkon jak ve skoku do výšky, tak i do dálky. Mezi nejznámější šířkové překážky můžeme zmínit oxer na obrázku 31, který se skládá ze dvou stejně vysokých překážek postavených těsně za sebou (Anonym 1, 2016). Dalšími druhy šířkových překážek mohou být dvojbradlí, trojbradlí, vějíř nebo vodní příkop. Všechny typy těchto šířkových překážek jsou hojně používány v kurzech parkuru.

Obrázek 31 : Oxer (zdroj: <http://www.pohar-vysociny.cz/46-ohlednuti-za-nedelnimi-zavody-v-havlickove-brode>)

Kombinované překážky

Za kombinované překážky považujeme např. dvojskok, trojskok. Jedná se o překážky, kdy koně překonávají dva nebo tři skoky v určité vzdálenosti za sebou. Tyto skoky bývají vzdáleny od sebe od 7 m do 12 m. Většinou je kombinace složena s výškového a šířkového skoku. Na obrázku 32 je zobrazen dvojskok, kde první skok je kolmá překážka a druhý skok je také kolmý.

Obrázek 32 : Dvojskok složený ze dvou kolmých skoků (zdroj: <http://www.konehana.estranky.cz/clanky/....html>)

Ostatní druhy překážek

Za ostatní druhy překážek pro koně můžeme považovat překážky, které normálně v kurzu parkuru nenajdeme, ale používáme je při tréninku koně. Takové překážky jsou většinou křížky nebo kavalety. Tyto překážky jsou pro koně velmi snadno překonatelné a pomáhají koni i jezdcí na přípravu pro závodní život. Křížek na obrázku 33 je pro koně velmi snadno překonatelný a pomáhá jezdcí i koni trefit se na prostředek překážky.

Obrázek 33: křížek (zdroj: <http://www.hryprodivky.cz/blog/denik-konacky/druhy-parkurovych-prekazek>)

2.5.2. Výška parkuru

Každý parkur má dle České jezdecké federace předepsanou maximální výšku a šířku překážek, které jsou uvedeny v tabulce 1. Předepsanou výšku a šířku překážek jsou povinni stavitelé parkuru dodržovat, ale ne vždy je možné přesně postavit překážku dle parametrů, proto je tolerance vzhledem k stavebnímu materiálu a povrchu jízdárny ± 5 cm (Anonym 4, 2016). Trenéři a jezdci mají na výběr mezi jednotlivou úrovní obtížnosti v parkuru.

Základní stupně obtížnosti od stupně ZZ do stupně ZL jsou přesně předepsány výškou a nelze jejich výšku nějak měnit. Od stupně L je možné jezdcům specifikovat stupeň obtížnosti. Jednotlivou obtížnost stupně soutěží nám upravují hvězdy (*), které charakterizují stupeň obtížnosti parkuru od parkuru náročnosti stupně L. Každá hvězda je o 5 cm vyšší překážka, kdy např. L* je výška parkuru 115 cm. Jednotlivé parkury mohou mít podle stupně obtížnosti od 1 do 3 hvězd, kdy 2 a 3 hvězdy se objevují u stupně T a charakterizují velmi obtížné parkury. Parkur stupně T** je charakteristický výškou 150 cm a stupeň T*** s výškou překážek 155 cm.

(Česká jezdecká federace)

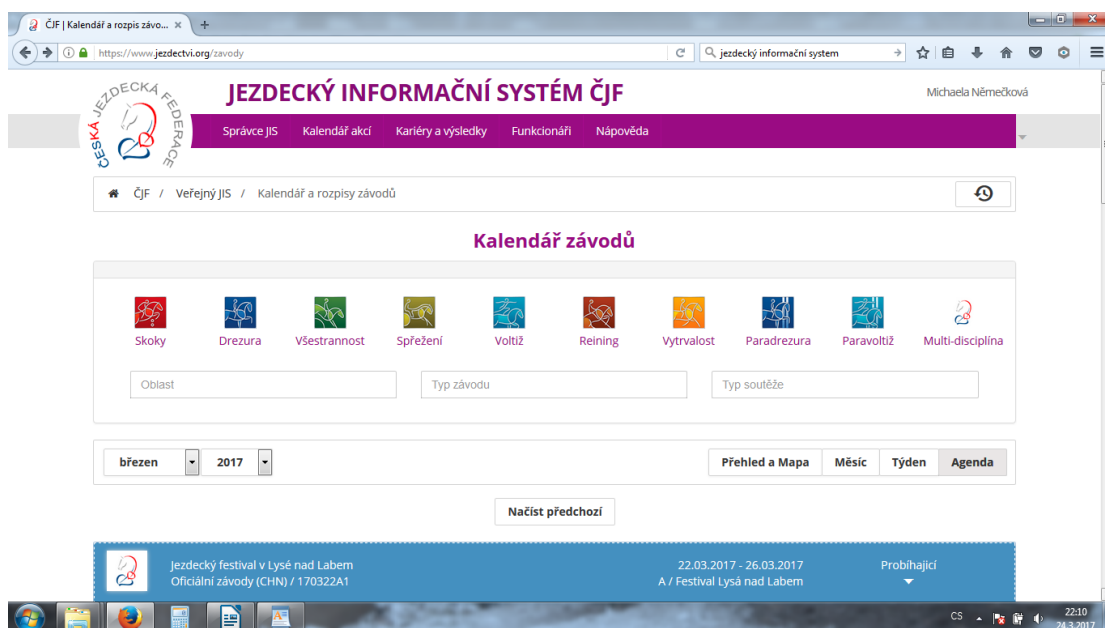
Stupeň soutěže	ZZ	ZM	Z	ZL	L	S	ST	T
Maximální výška překážek [cm]	80	90	100	110	120	130	140	150
Maximální šířka překážek [cm]	80	90	100	110	120	130	140	150

Tabulka: Výškové a šířkové stupně jednotlivých stupňů soutěží

2.5.3. Přihlášení na soutěže

V České republice od roku 2017 platí nový systém při přihlášení na závody. Každý jezdecký klub, jezdec dostanou od České jezdecké federace (organizace zastřešující jezdecký sport u nás) přístupové údaje k tomuto systému. Do informačního systému zvaného JIS si sami pořadatelé zadávají termíny závodů a jezdci se zde přihlašují s koňmi na závody. Informační systém není jen pro přihlášení na závody, ale slouží také jako aktuální kalendář jezdeckých akcí pořádaných na našem území. Jezdci se zde, také dozví počty přihlášených závodníků v soutěži nebo kariéry koní či jezdců. Pořadatelé závodů mají k dispozici seznam rozhodčích, které můžou oslovit na své pořádací akce. Celý tento systém se v roce 2017 uvádí do provozu a představuje uživatelům své funkce. Na obrázku 34 je vidět Jezdecký informační systém České jezdecké federace (JIS- ČJF).

(Česká jezdecká federace)

Obrázek 34 – portál České jezdecké federace pro přihlášení na závody a kalendář závodů

3. Cíl práce

Výcvik skokového koně začíná už od jeho útlého věku, kdy se od narození učí základním dovednostem: nasazování ohlávky, vodění, čištění, korektura kopyt. Asi do 2,5 – 3 let jsou ustájeni ve stádě složeném z jejich vrstevníků, kde si užívají hříběcí život bez povinností. Kolem 3. roku života je vezmou z pastvin a ustájí v boxu, kde začíná nová etapa jejich života. Zde se pozvolně připravují na obsednutí a skoky ve volnosti, tedy na kariéru budoucího parkurového koně.

Po obsednutí se kůň začíná pomalu přeježděvat a učit se uvolnit pod jezdcem. Postupným zvykáním na jezdcovy pomůcky, sed, holeň a ruku, se kůň naučí jemně vnímat i ty nejmenší pokyny jezdce. Snižuje krk, začne žvýkat udidlo a podsazovat zadní nohy, tím i vyklenout hřbet a nést jezdce. Po úplném zvyknutí na váhu jezdce se kůň začne pomalu připravovat na skokový sport.

S každým mladým koněm se začíná s kavaletovou prací ve všech chodech. Začínáme s překonáváním kavalet na nejnižší možné výšce a postupem výcviku se kavalety zvedají na nejvyšší. Po bezproblémovém překonávání kavalet je možné začít s jednoduchými skokovými řadami a postupně podle schopností koně přecházet na skokové řady složitější a náročnější.

Gymnastické řady neslouží jen k výcviku koně, ale i k napravení koně při problému překonávání překážek, nebo k odstranění zlovyků. Bez použití skokové řady se neobejde žádný trenér skokových koní. Ať již použije skokovou řadu k naučení mladého koně, odstranění problémů, nebo jen pro zpestření skokové hodiny. Koně většinou ochotně a s chutí překonávají gymnastické řady, které jim jsou i přínosem při nasvalení určitých partií. Obecně jsou skokové řady v určité míře skokovým koním prospěšné, ale pokud se gymnastické řady používají při tréninku skokového koně příliš, mohou koni sebrat chuť a ochotu skákat.

Cílem práce bylo shromáždit přehled o výcviku skokového koně. Od přípravy k obsednutí, po trénink na první skokové soutěže. Seznámit s možností tréninku mladého koně a jeho zásadami.

4. Výsledky a diskuze

Skokový sport se vyvíjí několik let, a za tu dobu se velmi změnil. Klade na skokového koně čím dál větší nároky. Příprava skokového koně se snaží urychlit, aby byl kůň co nejdříve po obsednutí schopen překonávat s jezdcem bez problému překážky. I požadavky na stavbu koně se velmi změnili.

Paalman (1998) uvedl, že nikde není psáno, jak by ideální skokový kůň měl vypadat. Pokud se podíváme na dnešní skokové koně, najdeme koně různých plemen, zbarvení, kohoutkové výšky a exteriéru. Každý kůň je i jiný povahou a šikovností překonávat jednotlivé překážky. **Dobeš** (1997) zjistil, že výkony koní nejsou jen výsledkem tréninkových metod a umění jezdců, ale závisejí rovněž na individuálním nadání, charakteru a inteligenci koně. I když je tato věta napsána před několika lety a parkurový sport se neustále vyvíjí, je velmi pravdivá. Pokud si člověk koupí koně bez skokového talentu a chutě skákat, nikdy z něj neudělá takového skokana, jako z koně, který má talent a baví ho skákat.

Paalman (1998) zjistil i pár hledisek, na která by se mělo přihlížet při výběru skokového koně:

- a) vhodná stavba těla,
- b) dobrá a uvolněná mechanika pohybu,
- c) odvaha a chuť ke skákání.

Tato tři hlediska jsou poměrně důležitá při výběru koně i nyní. Ať již má kůň původ nebo ne, jsou na něj kladeny stejné nároky a požadavky ve skokových soutěžích. Pokud vybereme mladého koně pro skokový trénink, začneme pozvolným obsedáním, přeježděním a uvolněním pod jezdcem. Po uvolnění, jak uvedl **Dobeš** (1997), přichází kůň na přílnutí. Tento výcvik trvá několik měsíců a je pro koně základním kamenem pro další sportovní využití. Po pochopení všech jezdcových pomůcek se kůň začne základně drezurně přeježd'ovat. **Flade** (1990) zaznamenal, že ke speciálnímu skokovému výcviku koně se může přistoupit asi po dvouletém základním výcviku. Bohužel s touto skutečností se v této době nesetkáme. Koně jsou obsednuti pár měsíců přeježdění, a pokud zvládají chodit ve všech chodech pod jezdcem, tak i připravování na skokový život. Kůň se začíná skokovému umění učit na kavaletách, které jsou v různých vzdálenostech od sebe, jak je uvedeno v tabulce 2.

Jméno autora	Vzdálenost v kroku [m]	Vzdálenost v klusu [m]	Vzdálenost ve cvalu [m]
Dobeš (1997)	0,80-0,90	1,30 - 1,40	3,00 – 3,50
Flade (1990)	0,80 – 0,90	1,20 – 1,50	3,00 - 3,50
Paalman (1998)	0,90 – 1,10	1,30	3,00- 3,50
Radoff (2013)	0,80 – 1,10	1,20 – 1,50	3,00 – 4,00

Tabulka 2: Vzdálenosti kavalet dle jednotlivých autorů

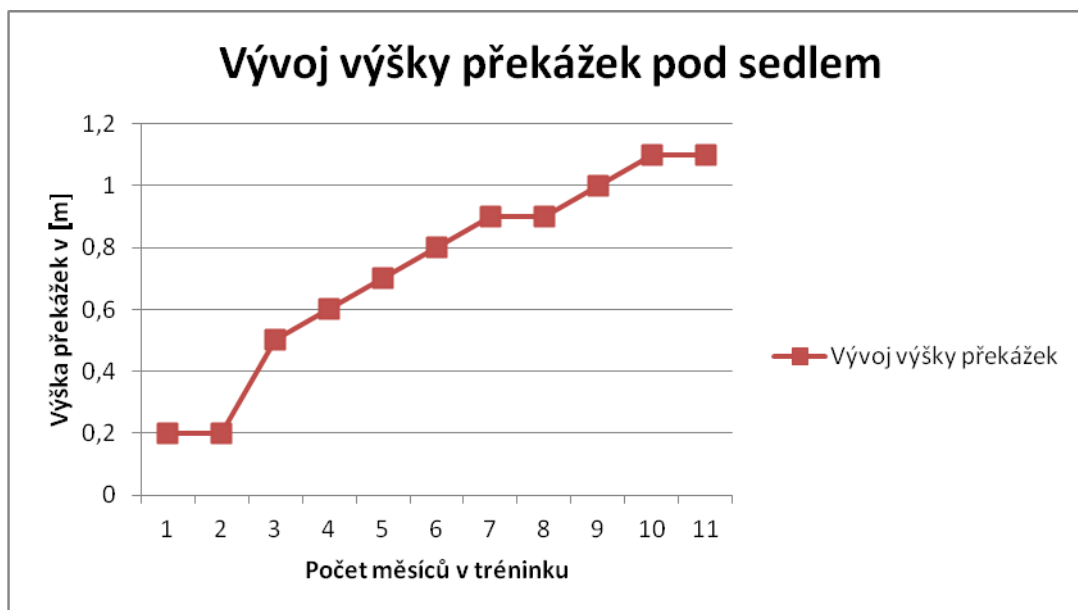
Údaje v tabulce 2 jsou s mírnými odchylkami totožné, variabilita vzdáleností závisí na délce chodu koně. Autoři se ve vzdálenostech poměrně shodují, každý má vzdálenosti kavalet velice podobné. Mírné odchylky, jako je 4 m délka cvalového skoku, kterou uvádí **Radoff** (2013) je nejspíše dána velikostí koně a jeho nejdelší možnou délkou svalového skoku. Ostatní rozmezí kavalet se shodují, ale musí se brát ohled na prostor daného chodu.

Obecně by se výška překážek měla přizpůsobovat schopnostem koně a jezdce. **Paalman** (1998) a **Dobeš** (1997) uvedli výšky překážek, které by koně měli při výcviku překonávat. **Dobeš** (1997) zaznamenal vývoj výšky překážek pod sedlem po měsících, kdy je kůň v tréninku, uvedených v tabulce 3 a grafu 1.

Měsíc v tréninku	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20
Výška překážek v [m]	0,20	0,20	0,50	0,60	0,70	0,80	0,90	0,90	1,00	1,10	1,10

Tabulka 3: Výškové parametry překážek pod sedlem (Dobeš, 1997)

Výška jednotlivých překážek pod sedlem se vyvíjí postupně několik měsíců výcviku. Ze začátku není kůň schopen překonat správně a v rovnováze vysoké překážky, proto se od prvního měsíce začíná na překážkách o výšce 0,20 m a postupným tréninkem je možné překážky koni postupně zvyšovat, kdy na výšku 1 m může s jezdce překonávat v 9 měsících výcviku.

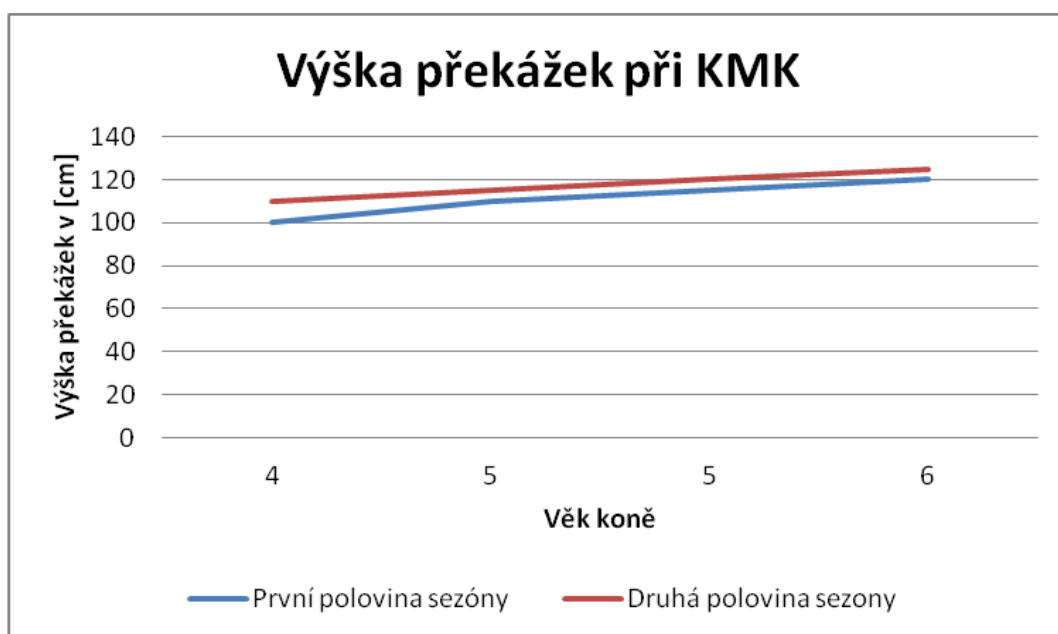

Graf 1: Vývoj výšky překážek pod sedlem pro koně, závislý na počtech měsíců pod sedlem (Dobeš, 1997)

Po bezproblémovém překonávání kavaletových řad je možné s koněm přejít na gymnastické řady, které mu jsou velkým přínosem. Skoky mohou být užitečné zejména z hlediska „gymnastických“ dovedností koně, protože aby kůň skočil, musí se mohutně odrazit zadníma nohama a vyklenout hřbet (Wood, 2007). Ano, skokové řady nejsou prospěšné koni jen při skokovém výcviku, ale pomáhají ke zpevnění a posílení svalstva zadních nohou a hřbetu. Skokové řady jsou po sobě jdoucí relativně nízké překážky, kdy se po první (nízké) překážce, která se nejčastěji skáče z klusu, staví za sebou další překážky v odpovídajících vzdálenostech (Radloff, 2003). Nejčastěji se skokové řady staví od nízké překážky a postupně se výška překážek zvyšuje, jen u staršího a zkušenějšího koně je možné postavit gymnastickou řadu složenou z vysokých překážek.

Složení kavaletových řad z jednotlivých překážek je různé. Česká jezdecká federace uvádí základní typy překážek, které jsou výškové, šířkové a kombinované. Všechny tyto typy jsou používány až následným výcvikem koně, při počátečním výcviku se využívají kavalety a křížky. Klimke (2005) napsala, že tyče by měly být tlusté, kulaté a pevné, aby je kůň mohl dobře vnímat a neměly by se štípat, aby při nárazu nedošlo ke zbytečnému poranění. Každá překážka určená k překonávání koněm by měla být v bezpečnostních hácích a v dobrém technickém stavu, aby při pádu překážky nehrozilo zranění koně a jezdce.

Výcvik skokového koně je tedy pozvolný a náročný pro fyzickou kondici koně. Skokový kůň se ve svých vlastnostech testuje od útlého věku, kdy ověřování jeho vlastností je již na odchovnách a poté ve zkouškách výkonnosti nebo kriteriích mladých koní. U kriterií mladých koní (KMK) překonávají koně v první a ve druhé polovině sezóny rozdílnou výšku překážek, která je ve 4 a 6 letech stejná u klisen i hřebců a liší se v 5 letech věku, kdy překonávají rozdílnou výšku překážek. Tyto rozdíly jsou vyobrazeny v grafu 2 a v tabulce 4. Všechny tyto chovatelské soutěže jsou ukazatele chovatelské práce, kterou chovatel odvedl u svých mladých odchovanců a prověření potomstva po plemenných hřebcích.

Graf 2: Výška překážek, které překonávají koně při KMK (SCHČT)

	První část sezóny (12.4 – 21.6)	Druhá část sezóny (4.7- 9.8)
Čtyřletí- všechny kategorie	Z	ZL
Pětileté klisny	ZL	L*
Pětiletý hřebci a valaši	L*	L**
Šestiletí – všechny kategorie	L**	S*

Tabulka 4: Výška překážek při KMK (SCHČT)

Kůň se netestuje jen v chovatelských soutěžích, ale také ve skokových soutěžích, které jsou u nás velmi oblíbeným odvětvím jezdeckého sportu. Kůň překonává ochotně a vyrovnaně po tréninku s jezdcem kurzy parkuru a dělá radost svému jezdcovi i majiteli.

Nejdůležitějším bodem a klíčovým pojmem celého procesu výcviku koně je vytvoření důvěry mezi koněm a jezdcem. Potvrzením důležitosti tohoto faktu je, že se s ním setkáváme v každé výcvikové fázi. Důležité je také to, abychom získanou důvěru udrželi nejen během tréninku, ale po celou dobu práce. (Verschure, 2004)

5. Závěr

Jezdectví se vyvíjí po mnoho tisíc let a můžeme v něm vidět značné výsledky. Změnil se celkový přístup člověka ke koni. Kdy již kůň není brán jako movitá věc či dopravní prostředek, jak tomu bylo dříve.

Výcvikem skokového koně se zabývá mnoha světových i tuzemských trenérů, které své zkušenosti přepsali na papír a tím umožnili vznik výborných knih, ze kterých jsem čerpala pro svou bakalářskou práci. Každý chovatel, trenér i jezdec si musí uvědomit, že výcvik skokového koně není krátkodobá záležitost, která je náročná pro člověka i koně. Jde o získání znalostí člověka i koně, které musí mít pevné a kvalitní základy. Nejdůležitější je důvěra koně ve svého jezdce, založena na laskavosti a zdravém rozumu.

Hlavními body při výcviku skokového koně považují:

- Pečlivý, pozvolný základní výcvik koně.
- Trénovat skokového koně s ohledem na fyzickou a psychickou zdatnost.
- Při tréninku skákat jednotlivé výšky překážek postupně.
- Nezradit koně při skokovém tréninku.
- Správná souhra jezdce s koněm.

Každý tréninkový plán musí být přizpůsoben individuálně každému koni – věk, schopnosti, stupni výcviku. Musí být přínosný pro rozvíjení koně a zároveň přizpůsoben schopnostem jezdce. Vzdálenosti jednotlivých skoků u začínajících jezdců přizpůsobujeme délce chodu koně (kavalety v kroku 0,8 m; v klusu 1,2 m a ve cvalu 3m). Až u pokročilého jezdce můžeme jednotlivé vzdálenosti posunout pro prodloužení nebo naopak zkrátit pro zkrácení jednotlivého chodu. Při domácím tréninku se snažíme připravit koně na všechna úskalí čekající ho ve skokových soutěžích. Z tréninkového hlediska je výhodou na domácí půdě skákat vyšší překážky, než hodláme překonávat na závodech, kdy platí, známe rčení „Těžce na cvičišti, lehce na bojišti“.

Výcvikové metody ve skokovém sportu se stále vyvíjejí a trenéři, cvičitelé vydávají nové tréninkové knihy, kde seznamují jezdeckou veřejnost s novými možnostmi při tréninku. Mnoho autorů knih uvádí ve svých knihách, že poznatky o výcviku skokového koně a osvědčené metody sbírali celý život.

6. Seznam použité literatury

1. DOBEŠ, Josef. Jízda na koni: [trénink jezdce a koně ve skokovém ježdění všestrannosti a drezuře]. Vyd. 2., v Nakl. a vydav. Cesty 1. Praha: Cesty, 1997, 200 s., [32] s. obrazových příloh. ISBN 80-718-1169-6.
2. DUŠEK, Jaromír. Chov koní. Vyd. 2., přeprac. Praha: Brázda, 2007, 400 s. , [15] s. barev. obr.přil. ISBN 978-80-209-0352-5.
3. ERNEST DILLON. Thecomplete show jumper. Shrewsbury: Kenilworth, 2011. ISBN 978-190-5693-368
4. FLADE, Johannes Erich. Chov a športové využitie koní. 1. vyd. Bratislava: Príroda, 1990. Živočíšná výroba. ISBN 80-070-0252-9.
5. KLIMKE, Ingrid a Reiner KLIMKE. Kavalety: drezura a skákání : profesionální tipy. Vyd. v češtině 1. Praha: Brázda, 2005, 143 s. ISBN 80-209-0333-X.
6. MEIER, Reinhard. Samostatně v sedle: cíl a skladba tréninku, drezurní cviky, skoková gymnastika, parkúrové ježdění. Vyd. v češtině 1. Praha: Brázda, 2001. ISBN 80-209-0300-3.
7. MICKLEM, William. Příručka jízdy na koni. Vyd. 1. V Praze: Knižní klub, 2004. Universum (Knižní klub). ISBN 80-242-1226-9.
8. PAALMAN, Anthony. Skokové ježdění: výcvik koně a jezdce pro skokový sport, parkurové ježdění, stavba parkuru. Vyd. v češtině 3. Praha: Brázda, 2014, 359 s. ISBN 978-80-209-0404-1.
9. POLLMANN-SCHWECKHORST, Elmar. Springpferde-Ausbildung heute: Geschichte - Pferdebeurteilung - Springdressur - Springtraining - Parcoursbau - Gesundheit - Ethik. 2. Aufl. Warendorf: FN-Verl. der Dt. Reiterlichen Vereinigung, 2006. ISBN 3885423715.
10. RADLOFF, Stefan. Jezdecký výcvik se systémem: drezurní a skokové lekce každý den. Vyd. v češtině 1. Praha: Brázda, 2013, 167 s. ISBN 978-80-209-0400-3.
11. ŠVEHLOVÁ, Dominika. *Lonžování*. Ostrava: Montanex, 2003. Kůň v životě člověka. ISBN 80-722-5067-1.

12. VERSCHURE J., 2004, Trénink koně, Rebo Productions CZ, Dobřejovice, 127 s. ISBN 80-7234-303-3
13. WOOD, Perry. Výcvik jezdeckého koně. Vyd. 1. Praha: Metafora, 2009. ISBN 978-80-7359-191-5.

Internetové zdroje

1. Anonym 1, 2016, Druhy překážek. In: *Parkur* [online]. -: -, - [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: <http://parkur.webz.cz/Prekazky.html>
2. Anonym 2, 2016. Parkurové skákání. In: *Horses* [online]. -: -, 2014 [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <http://vseokonich.weebly.com/parkuroveacute-skaacutekaacuteniacute.html>
3. Anonym 3, 2016. *Skokové soutěže*. České Budějovice, -. Dostupné také z: https://ksz.zf.jcu.cz/studium_vzdelavani/studijni_materialy_informace/Chov%20koni/prednasky/. Učební materiály na předmět Chov koní.
4. Anonym 4, 2016. SKOKOVÁ PRAVIDLA 2015. In: *Česká jezdecká federace* [online]. Praha [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/pravidla/Skokov%C3%A1%20pravidla%20-%20platn%C3%A1%20od%2001.04.%202015.pdf>
5. Anonym 5, 2016. Kriteria mladých koní - skoky 26. In: *Svaz chovatelů Českého teplokrevníka* [online]. Písek: -, 2016 [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <http://vseokonich.weebly.com/parkuroveacute-skaacutekaacuteniacute.html>
6. Anonym 6, 2016, *The Eloquent Equine* [online]. In: . s. 1-28 [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: https://issuu.com/theeloquentequine/docs/mag_final_issue_2
7. BURDOVÁ, Michaela. Parkurové skákání. In: *Equichannel* [online]. -: -, 2012 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/parkurove-skakani>
9. IVETA, Zimová. *Zhodnocení výkonnosti mladých koní ve skokových soutěžích* [online]. Brno, 2010 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: http://is.mendelu.cz/zp/portal_zp.pl?prehled=vyhledavani;podrobnosti=37132;download_prace=1. Diplomová práce. Mendelova univerzita v Brně. Vedoucí práce Doc. Iva Jiskrová, Ph.D.

10. LANSADE, Léa. Development of personality tests to use in the field, stable over time and across situations, and linked to horses' show jumping performance. *Applied Animal Behaviour Science* [online]. 2016, **176**, 43-51 [cit. 2017-02-04]. DOI: 10.1016/j.applanim.2016.01.005. ISSN 01681591.
11. PÁR KAVALETOVÝCH TIPŮ S INGRID KLIMKE. In: *Equichannel* [online]. -: -, 2016 [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/par-kavaletovych-tipu-s-ingrid-klimke>
12. PECHÁČEK, Jiří. Správné opracování a skoková gymnastika. *Jezdectví*. 2011, (3), 48-49. Dostupné také z: http://www.jezdectvi.cz/upload/soubory/140111_psali_pechacek_opracovani.pdf
13. ŠVERČIČOVÁ, Julie. Začátky v sedle : Kavalety. In: *Equichannel* [online]. -: -, 2013 [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/zacatky-v-sedle-kavalety>
14. THIESS, Christian. Kavalety. In: *Zajímavosti* [online]. -: -, - [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: <http://equi.wz.cz/kavalety.html>
15. Všeobecná pravidla 2015. In: *Česká jezdecká federace* [online]. Praha [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://www.cjf.cz/files/stranky/dokumenty/V%C5%A1eobecn%C3%A1%20pravidla%20-%20platn%C3%A1%20od%2001.04.%202015.pdf>
16. HEŘMÁNKOVÁ, Dáša. *Důležitá data z historie FEI* [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/dulezita-data-z-historie-fei>
17. Lonžování koně. *Equichannel.cz* [online]. -: -, 2012 [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/lonzovani-kone>
18. *Česká jezdecká federace* [online]. -: -, - [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: <http://www.cjf.cz/>
19. *Svaz chovatelů českého teplokrevníka* [online]. -: -, - [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: <http://www.schct.cz/>